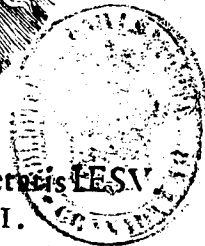
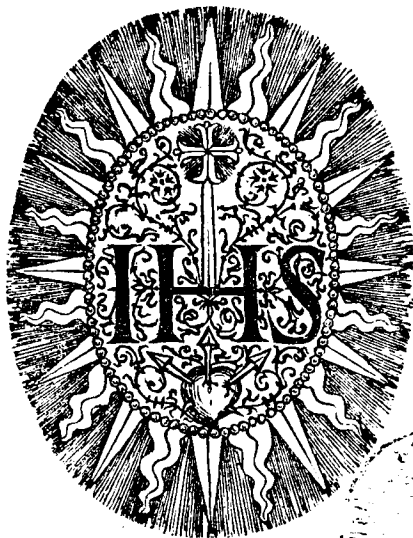

Del Colegio de la compania de Jesus de Madrid
N-13879

DIRECTORIUM
EXERCITIORVM
SPIRITVALIVM
P. N. IGNATII.

ROMAE, In Collegio Societatis IESV
Anno M. D. XCI.

PERMISSV SVPERIORVM.

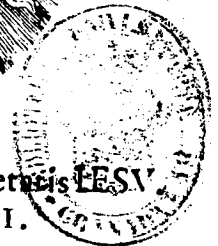
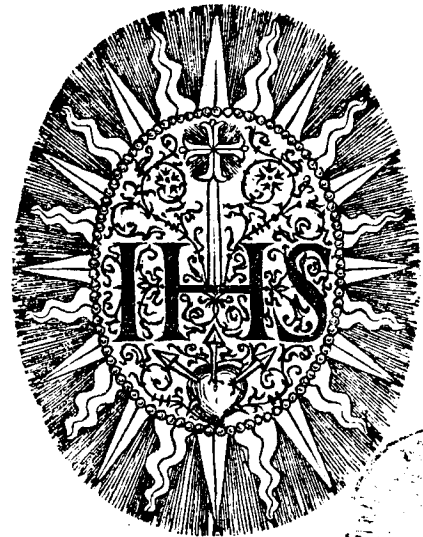
Biblioteca Universitaria
SALA
Estante 33
Tabla 8
Número 163

*Del Colegio de la compania de Jesus de Madrid
N. 13879*

DIRECTORIVM
EXERCITIORVM
SPIRITVALIVM

P. N. IGNATII.

ROMAE, In Collegio Societatis IESV
Anno M. D. XCI.

PERMISSV SVPERIORVM.

AMVDVM estcum
Reuerendus P. N.
Præpositus Genera-
lis Claudius Aqua-
uiua Directorium
hoc motiebatur, idq.
iufferat cum omni cura, & diligentia
confici. Nunc igitur confectum, accu-
rate etiam recognitum, cum tota Societa-
te communicari mandauit, meq. hæc duo
insuper addere voluit. Primum, opta-
re se vt adiuncta hac luce Directorij, eo
studiosius incumbant nobis ad fruendum
hoc diuinum beneficium, vt certe appel-
lare possumus Exercitia, & non solum
ea ipsi in se libentius frequentent, sed
alios etiam ad ea inducant, & excitent.
Alterum est, quod si alicui ex vsu, atque
experientia quidpiam occurrerit, quod
vel addi vel commodius dici posse videat-
ur, id per suos Superiores ad eius Pa-
ternitatem deferant, quo multorum iu-

dicis cognitis suprema manus huic operi
imponi possit. Nunc enim typis excu-
sam mittitur, ad evitandam operam,
& impensam describendi tot exempla-
ria, quot necessaria erant. Est autem
optandum tot res talis, & tam utilis
quam perfectissime absoluat. Datum
Romæ die v. Aprilis M. D. XCL.

...

Mandato R. P. N. Generalis

...

Jacobus Ximenez Secretarius.

...

PROOEMIUM
DE DIGNITATE,
ET UTILITATE
EXERCITIORVM,
ET DE NECESSITATE
DIRECTORII.

INTER alia instrumenta, quæ Deus
pro sua bonitate, ac clementia, So-
cietati nostræ, tum ad propriam, tum
ad proximorum salutem, perfectionemq.
procurandam largiri dignatus est, non
postremum locum habent spiritualia exer-
citia. Hæc enim sunt spiritualia quædam documen-
ta, quæ ut in huius libri præfatione dicitur, non tam
ex libris, quam ex vñctione Spiritus sancti, & ex
interna experientia, & usu, noster in Christo Pater
Ignatius composuit. Hæc sunt lumina, quæ ei Do-
minus in ipso primo conuersionis seruore inspirauit,
ac deinde in omni progressu eius virtutis, & san-
ctitatis semper confirmauit. Quemadmodum igitur
Dominus Deus ideam totam Societatis nostræ, tum
exteriorem, tum etiam quæ ad interiorem virtutum
formam pertineret, ei tanquam capiti, & fundato-
ri communicauit, ita etiam, cum oratio, & commu-

A natio

nicatio cum Deo sit tanti momenti, ut magna ex parte religiosa obseruantia, ac spiritualis profectus ex ea pendeat, plurimum referebat habere hanc methodum, & directionem ad orationem faciendam ab eodem Capite nostro, quam nos quoq. omnes sequeremur, & præ oculis semper habere conaremur. Atq. hæc causa est, cur ipse P. N. Ignatius in omni sermone, ut accepimus, & vero praxi ipsa tantopere nostris commendare soleret usum horum exercitiorum; ac in Constitutionibus quoque tam crebro eorum mentionem faciat, & præsertim parte 4. c. 8. & 5. ubi dicitur, omnes operam dare debere, ut in hoc armorum spiritualium genere tractando, quod tantopere conferre cernitur, ad Dei obsequium dexteritatem habeant. Extat etiam eius epistola ad Sacerdotem quendam Mionam nomine, qui Parisiis fuerat eius Confessarius, in quo satis manifeste ostendit, quid ille sentiret de his exercitijs. Monet enim eum atque etiam instanter rogat, ut ea faciat diligenter, & si fecerit, promittit ei magnam utilitatem spirititualem, tum in se ipso, tum ad alios quam plurimos iuandos, idq. verbis valde grauibus, & significantibus. Idem vero testimonium dederunt alij, & plurimi, & quidem insignes viri, & doctriua, & virtute, & rerum humanarum experientia, ac præcipue etiam spiritualium peritia, qui cum hæc exercitia re ipsa experti essent, ita ea probarunt, ut illorum usu maiorem quam sperare ausi essent, suarum animarum fructum se consequutos esse tum verbo, tum scripto libenter prædicarent. Sed præ omnibus est auctoritas Sedis Apostolicæ, quæ

quæ diligenti examine doctorum virorum præmissa hæc exercitia approbavit anno M. D. XLVIII. ut pietate, & sanctitate plena, (hæc enim sunt eius verba) & ad ædificationem spiritualemq. fidelium profectum valde utilia. Postremo est etiam ipsa experientia ingentis, ac prope incredibilis utilitatis, quæ ex his exercitijs faciendis subsequi solet. Primum enim plurimi ex nostris, præsertim primis temporibus, hoc modo spiritum vocationis acceperunt, ut vere dici possit Societatem nostram hoc maxime medio, & initio coaluisse, & postea incrementum accepisse. Deinde plurimi etiam alij relicto mundo alios religiosos ordines ingressi sunt, multi iam ingressi, egregie reformati sunt, nec singuli tantum, sed sæpe integra Cænobia. Complures etiam in seculo ipso cum ita vitijs addicti essent, ut nullo modo neq. cohortationibus, neque concionibus auelli possent, hoc vno sese conuerterunt, & ad meliorem vitam constanter ducendam reuocarunt. Deniq. negari non potest, quin valde magnus fructus omni hominum genere, & statu, & conditione effectus sit; & ubi eorum usus magis viget, ibi etiam multo maior morum reformatio cernitur. Nec debet aliquis mirari quod tanti effectus consequantur & quidem non admodum longo tempore; addo etiam, non adeo magna labore. Nam cum Dei voluntas sit sanctificatio nostra, ut ait Apostolus, & ideo bonitas illa immensa semper parata sit sua dona effundere super creaturam suam sine dubio, si ipsa met non poneret impedimentum; sed potius seipsam disponeret, facile, ac breui magna ad Deo gratias consequatur.

sequeretur. Hoc igitur faciunt hæc exercitia, & sane valde efficaciter, ut animam disponant ad hæc dona accipienda. Primum enim remouent eam ab omni aliarum rerum, ac negotiorum occupatione, & quasi ad solitudinem quandam ducunt, ut & Deus ad eius cor loquatur, & ipsa faciat quod dicitur in Psalm. Vacate, & videte quoniam ego sum Deus. Deinde vero posito statim ante oculos ultimo hominis sine, nempe æterna beatitudine ostendunt primum quantum hætenus aberrauerit, & ita peccatorum dolorem, & odium ingenerant, deinde virtutum pulchritudinem aperiunt & Christi Domini exemplo ad eius imitationem accendunt. Deniq. etiam modum tradunt totius uitæ ex Dei regulâ, ac voluntate reformandæ, siue status ipse mutandus sit, siue non mutandus, verum in melius corrigendus.

CVM ergo horum exercitiorum tantæ sint utilitates, tamq. fructus, facile apparet, quam eorum usus nostris omnibus commendatus esse debeat, & præsertim illud addamus, quod cum humilitate cognoscere possumus, & certe etiam debemus, hoc totum quodcumq. est nempe peculiarem hanc instructionem, ac modum meditandi, & peculiaria hæc documenta tam utilia, tamq. solida esse præclarum quoddam donum, ac munus a Deo datum Societati nostræ. Quare cum id Deus nobis donarit, & ideo donarit, ut uteremur, non est dubium quin hoc ipsum excitare omnes debeat, ut auidius utamur, nec talem thesaurum absconditum, & quasi defossum inutiliter teneamus. Verum quam utilis est hic exercitiorum usus, quem dicimus, tam etiam est necessarium ali-

quam

quam methodum habere in ijs tradendis: tum quia non omnes eandem peritiam, aut dexteritatem habere possunt, tum quia non omnia hoc exercitiorum spiritualium libro comprehendere potuerant, & ideo sunt in eo aliqua paulo obscuriora, quod ad praxim attinet, tum deniq. etiam, ut seruetur a nostris omnibus uniformitas, & non suo quisq. ingenio, & placito exercitia interpretetur, ex qua noui, ac uarij subinde modi introducerentur. Hæc igitur ob causas Congregatio prima generalis inter alia, quæ necessaria iudicauit ad proximos iuuandos, & nostros operarios dirigendos hoc etiam constituit tit. 6. decret. 28. ut conficeretur Directorium tradendorum exercitiorum, eiusq. rei curam Generali Præposito commendauit, In quo cum aliqui Patres diligenter laborassent, uel pro sua deuotione, uel Superiorum iussu, uisum est P. N. Claudio Acquauina, tum hunc eorum laborem, tum etiam quæ nonnulli alij adumbrauerant, quibusdam antiquioribus Patribus in Societate mittere, ut ea uiderent, & iudicium de ijs ferrent, & præterea si quid occurreret, quod addi posset, id scriptis mandarent. Ex quorum omnium sententijs, ac iudicijs ea quæ ad nostrum propositum accommodatiora uisa sunt, in hoc Directorium selecta, & suis locis digesta sunt, ad Dei Domini gloriam, & Societatis nostræ, proximorumq. spirituales profectum.

Quomodo inducendi sint homines ad exercitia. Cap. I.

Par. 4. c. 8.
lit. E.

DICITVR in nostris Constitutionibus cum exercitiorum ratio redditur, non solum id agi debere, vt alijs satisfiat, sed etiam vt in alijs desiderium excitetur, vt eisdem iuuari velint. Ex qua apparet oportere hoc esse nostris propositum, vt quotquot possunt ad agenda exercitia impellant, quoniam cum charitas, & zelus animarum nos mouere debeat, ad desiderandam, & procurandam earum salutem, & perfectionem eadem etiam impellere debet ad eam rem, quę adeo apta, & adeo efficax est ad illud vtrunq. in eis operandum. Est tamen opus prudentia, vt id discretè, & modestè fiat, nempe tempore, & loco conuenienti, sine molestia, aut offensione, & nominatim cauendo, ne suspicio præbeat, quod ad religiosum statum trahere velimus. Hunc autem modum prudentem, & cautum inuitandi ad exercitia suggeret sua cuiq. prudentia, & Spiritus sancti vnctio, quę vt in alijs, ita in hoc diriget, & iuuabit suos operarios. Pater noster Ignatius ita sentiebat, & monebat optimum modum esse in confessione non importunè, atque ex abrupto, sed aliqua commoda occasione, vel è re nata, vel dextre accersita. *aut etiam extra confessionem, cum cernitur aliquis non adeo contentus*

tus statu suo, siue propter aliquem scrupulum intrinsecum, siue propter molestiam extrinsecam, vt si non benè ei succedant negotia, vel si non benè à suis tractetur, vel ob aliam similem causam. Interdum etiam optima est commoditas ex ipsis vitijs, aut lapsibus alicuius, cum præsertim aliquo Dei lumine afflatus ea cognoscit, & dolet, & cupit emendationem. Tunc enim sæpe opportunum est proponere ei hoc quasi remedium eius infirmitatis. Quęcunq. vero occasio accipiatur indicandi sunt magni fructus, qui ex his exercitijs consequi solent, pax, & quies animæ, lumen interius, & cognitio ad bonam gubernationem totius vitę quocunq. in statu. Iuuat etiam proponere aliqua exempla aliquorum, qui ea fecerint cum fructu, ita vt postea valde contenti fuerint, ipsaq. morum mutatione testati sint quantum in eis profecerint, & ad hoc etiam confert indicare consolationes spirituales, & gustus, quos habuerunt, nimirum ne labore deterreantur. Verum in his exemplis commemorandis abstinentum esset ab ijs, qui religionem ingressi sunt (vel certe hoc postremum tacendum) & ij potius narrandi, qui in melius mutati in sæculo manserunt, quoniam faciliè fieri potest, vt quem hortari volumus, idem sibi timeat, & ideo refugiat exercitia. Immo vero hæc ipsa opinio eripienda esset hominibus, vt putent solis religiosi, aut ijs, qui religiosi fieri volūt, conuenire exercitia. Nam cum omnes egeant gratia

8. DIRECT. EXER. SPIR.

gratia Dei, non solum religiosi, sed etiam se-
culares propter pericula in quibus assidue vi-
uunt, ideo ipsi quoque debent ea adiumenta
querere, ex quibus ad hanc gratiam haurien-
dam quam maxime disponantur. Notandum
est tamen si loquamur de integris, & plenis
exercitijs eam fuisse P. Ignatij sententiam, vt
non omnibus passim darentur, sed selectis tan-
tum, & qui habiles ad maiora viderentur.
Quod ita esse aperte videmus ex quadam in-
structione, quæ conscripta dicitur ipso dictan-
te, quæ sic habet. Non mihi videtur expedire
quenquã hortari ad faciẽda exercitia, nisi has
conditiones, vel saltem præcipuas habeat:
Primo vt eiusmodi sit, qui sperari possit val-
de utilis futurus domui Dei, si ad eius obse-
quium vocatus fuerit, secundo si nondum ha-
beat eiusmodi talenta iam acquisita artium,
ac scientiarum, quæ hoc præferunt, saltem
vt eius ætatis, atq. ingenij sit, ut ad ea aliquan-
do peruenire posse uideatur, tertio ut liberum
sit ei de se ipso statuere, etiam quoad statum
perfectionis amplectendum, si Deo placeret
eum uocare: quarto ut spiritualem, habitumq.
corporis honestum, ac decentem habeat, quin-
to ut non ita alicui rei sit addictus, ut ab ea
difficiliter uideatur posse dimõneri, & ad eam
æqualitatem perducì, quæ requiritur ad hoc
negocium animæ cum Deo recte tractandum.
Ac quanto magis quisq. dubius est de uita suã
rationibus, & cupidus sciendi quid facere de-
beat

CAP. V. T. II.

beat de sua persona, & deniq. quanto aptior
ad Ecclesiam iuuandam, tanto etiam magis
simpliciter loquendo, idoneus erit ad exerci-
tia faciẽda. Qui uero has condiciones non
haberet, uel qui matrimonio iuncti fuerint,
aut alioquin inhabiles, non debent ijs tradi
exercitia omnia, maximè si alij aptiores ea
peterent, uel nostri alijs occupationibus dis-
tinerentur. Possent tamen dari eis aliqua
meditationes primæ hebdomadæ, idque si fie-
ri possit, in ipsis eorũ domibus, hortado eos, vt
in aliqua remotiori domus parte se colligant,
vnde non nisi ad missam, & Vesperas egredian-
tur, aut quando ad meditationes accipiendas
ueniunt, hisq. addi poterunt, si ita uideatur, ali-
qua exercitia, vt triplex modus orandi, & simi-
lia. Hęc Pater Ignatius, quæ eadem licet paulò
breuius habentur etiã in Const. p. 7. c. 4. lit. F.

*Quomodo dispositus esse debeat, qui ad exercitia
faciẽda accedit. Cap. II.*

Qui ad exercitia agenda aggreditur pri-
mo eniti debet, ut intelligat quanta sit
res, quam aggreditur, nempe quæ non solum
ad animam pertineat, sed ita pertineat, vt si
modo ea diligenter præset, quæ debet, iactu-
rus sit fundamenta spiritualis sui profectus,
quæ deinde tota eius vita vsui futura sint. Ex
quo intelligat quãram alacritatem, & diligen-
tiam, & fortitudinem etiam ad tantum opus,
tantumq. negociũ afferre debeat. Itaq. statuat
ipse

ipse secum viriliter agere, & omnia impedimēta diuinæ gratiæ reijcere, & omnes animi sui vires intendere, vt huic gratiæ cooperetur, & se ad eam recipiendam quam poterit optime disponat. Hanc ob causam ab omnibus alijs negocijs domesticis prius se expediat, vel certe ea alijs interim committat, ac toto tempore omne sibi amicorum, ac familiarium immo etiam nunciorum, aut litterarū commercium interdicat. hæc enim mentem implere solent varijs cogitationibus, quæ deinde magnopere distrabunt, & conceptum, si quis est, feruorem restinguunt. Immo vero omnem etiam aliam cogitationem de quavis alia re excludere curet, perinde ac si nullum aliud negocium in hoc mundo haberet. Habeat deinde magnam spem in Domini bonitate, & liberalitate, qui cum etiam errantes requirat, & fugientes sequatur, multò magis qui ad se bono animo accedunt recipiet, & complectetur. Quare confidat in illa infinita clementia, quæ cum piū illud desiderium dederit, dabit etiam gratiam, ac vires exequendi bene, ac fructuose, siquidem eius voluntas est sacrificatio nostra. Inter cætera vero ita etiam animo constitutus esse debet, vt libenter & auide exercitia hæc aggrediatur, non tam, vt spirituali dulcedine fruatur, quam vt Dei voluntatem de se intelligat, suumq; affectum a terrenis omnibus auellat, & eum in suo Creatore colloquet. Illud vero maxime necessarium, vt præter hoc desiderium

derium proficiendi in spiritu sit etiam bene resignatus in beneplacito Dei, in ijs in quibus adhuc liber est, itaq; animo paratus sit, vt quicquid à Deo cognouerit faciendum esse, omnino exequi decreuerit. Quare nõ debet quisquam deliberationem aliquam secum afferre, à qua dimoueri nolit. Deinde non debet etiam modum ac terminum ipse ponere Dei donis, ita vt vsq; ad quosdam limites se illuminari, ac iuari velit, non autem amplius. Nam præterquam quod valde indecens est, vt creatura hoc modo agat cum suo Creatore, valde etiam sibi ipsi nocet, primum quia seipsum priuat illis maioribus donis, quæ Deus fortasse daturus erat; deinde quia illa ipsa illiberalitas, & restrictio, & ingratitude in Deum meretur, vt ne ea quidem accipiat, quæ vellet accipere. Quare debet potius animi sinum dilatare, vt quam maximè possit sese cum Deo coniungere, & quam maximè ab eo ditari, & locupletari thesauris istis cælestibus desideret. Atque hæc quidem obseruanda sunt ei erga Deum; Erga eum vero qui daturus est exercitia, ita se gerere debet, vt eum accipiat, vt magistrum, & ducem huius itineris dubij, & periculosi, & ideo etiam si alioqui prudens sit, vel doctus, & in rebus agendis exercitatus, tamen pro hoc tempore non confidat suæ prudentiæ, vel doctrinæ, sed totum sese committat huic suo duci, ac quemadmodum ait Apostolus, Stultus fiat, vt sit sapiens, illudq; Beati Petri monitum

exequatur, sicut modo geniti infantes sine do-
lo lac concupiscite, vt in eo crescatis in salu-
tem. Itaq. instructorem suum ita intueatur,
tanquam Dei instrumentum ad hoc sibi mis-
sum, vt eum dirigat, & perducatur per eam viam,
quæ ad vitam ducit. Quam ob causam cum
omni reuerentia, & alacritate, & confiden-
tia excipere debet, quæ ei proponet. Præte-
rea nihil eum celet, nihil dissimulet, sed sin-
cerè totum cor suum ei patefaciat, & candi-
dè referat quomodo singulæ meditationes suc-
cesserint, quas in eis, vel extra eas reliquo
tempore consolationes, desolationes, lumi-
na, vel bona desideria senserit. Deniq. obe-
diat ei in omnibus perfectè, neque alias me-
ditationes, aut alium ordinem teneat quam
ille præscripserit, idemque in pœnitentijs, &
corporis castigationibus; & in summa hoc si-
bi persuadeat, quò diligentius, & exactius il-
lius ductum sequetur, eo aptiorem fore ad
Dei gratiam largius accipiendam, quia il-
la humilitas, & illa simplicitas valde Deo pla-
cet, & cum talibus est eius fermocinatio.
Hæc igitur necessaria quidem sunt, vt ple-
nior fructus eliciatur. Sed tamen si is, qui
tradit exercitia timeret, ne si omnia propo-
nat exercitanti, fortasse eum deterrerent, ac
retraherent, melius esset, vel aliqua tantum
horum proponere ab initio, vel non admo-
dum exaggerare, sed si postea cum gustu spi-
rituali eum affici viderit, magisque capacem

ad hæc

ad hæc portanda, tunc eum paulatim excita-
re ad exercitia peragenda cum omni perfe-
ctione.

Sunt etiam alia, de quibus monendus est
qui facit exercitia, sed quia hæc continen-
tur in annotationibus, vel regulis scriptis in
libro exercitiorum, non est, quod hic repe-
rantur. Hoc tamen de ijs addendum, debere
cum omnem diligentiam ponere in eis obser-
uandis quoniam quò diligentior in hoc fuerit,
eo citius, & vberius inueniet fructum spiritua-
lem, qui quæritur.

Illud etiam in particulari attingi potest,
non debere eum legere nisi scripta, quæ ei tra-
duntur, nec libros habere in cubiculo, vt oc-
casio legendi præcidatur, præter Breuiarium,
si Sacerdos sit, aut Officium Beatæ Virginis,
si tamen instructori videbitur, posset in prima
hebdomada legere librum Gersonis de imita-
tione Christi, in secunda aliquid ex Euange-
lij, & Sanctorum vita, vt dicitur in annotatio-
nibus post primam meditationem secundæ heb-
domadæ. Sed has vitas sanctorum oporteret
esse selectas, & valde accommodatas ei, qui facit
exercitia, vt si esset vxoratus, oporteret ei
tradere vitam alicuius qui sanctè vixisset in sa-
culo, similiter in religiosis, & in alijs simili-
bus. Quare is labor, & diligentia esse deberet
instructoris in idoneis seligendis, porro in Euā-
gelijs non debet legere nisi illud mysterium,
quod eadem hora, vel die est meditaturus,

vt ha-

vt habetur in primo notab. post quintam contem-
 templ. 2. hebdomadæ. Tamen si post actam
 meditationem tædio affici videretur, ac po-
 tius tempus perdere, posset etiam, vt dictum
 est, addi aliquis alius liber, vt prima hebdoma-
 da, Dionysius Carthusianus de quatuor nouis-
 simis, Confessiones sancti Augustini, aut simi-
 les; hoc aduertendo, vt non solum boni, & uti-
 les sint, verum etiam apti, & opportuni ad gi-
 gnendum illum affectum, qui eo tempore in
 exercitijs quæritur, vt contritionem, vel timo-
 rem, vel Dei amorem. Quinetiam monendus
 est, & docendus vt ipsam lectionem dirigat ad
 meditationem, nimirum non legendo cursim
 auiditate sciendi, & videndi noua, sed immo-
 rando, & perpendendo accuratè ea quæ legit,
 & intrando in eisdem affectus. Quod de legen-
 do dicitur, idem de scribendo dicendum. Ni-
 hil enim aliud scribi debet præter ea quæ per-
 tinent ad orationem, nempe puncta aliqua
 quæ Dominus communicauerit in meditatio-
 ne, vel etiam extra meditationem, quæ ta-
 men breuissimè notanda sunt, non diffusè per
 modum sermonis. Hæc autem puncta possunt
 esse duplicis generis, vel practica quæ perti-
 nent ad agendum, vt sunt desideria quædam,
 aut firmæ deliberationes faciendi aliquid, vel
 quæ pertinent ad cognoscendum, vt sunt quæ-
 dam veritates, aut luminà circa aliquam ma-
 teriam, vt alicuius virtutis v. g. humilitatis,
 contemptus mundi, patientiæ &c. vel etiam in
 aliqua

aliqua materia meditationis, vt incarnatio-
 nis, vel passionis Domini, & similia eiusmodi
 præfertim, quæ sint quasi axiomata quædam, &
 viam aperiant ad bene percipiendas, & medi-
 tandas illas materias. Sed illud cauendum ne,
 vel legendi, vel scribendi dulcedine ita se quis-
 piam distineri sinat, vt tempus eripatur me-
 ditationi, aut etiam præparationi ad medita-
 tionem. Semper enim aliquantò ante medita-
 tionem debet omnia relinquere, & omnino
 suam cogitationem conuertere ad puncta il-
 lius exercitij quod iam instat. Addo etiam,
 cauendum hoc quoque ne nimis legendo, aut
 scribendo defatigetur animus, & quasi vires
 eius exhauriantur, oportet enim saluam sem-
 per relinqui meditationem, & cætera omnia
 huic vni seruire.

Qui exercitia exactè facere volunt, viresque
 idoneas habent, ijs quinq. horæ meditandi quo-
 tidie præscribi solent, prima circa mediam no-
 ctem, quod tempus propter quietem, ac pro-
 fundum silentium valde aptum est meditatio-
 ni; secunda sub aurorâ, tertia paulo ante pran-
 dium, quarta post meridiem, quinta sub Ve-
 speram, & post vniuscuiusq. horæ meditatio-
 nem quadrans etiam ad examen præcedentis
 meditationis. Cum alijs, qui debilioris sunt
 valetudinis, vel tam exactum modum seruare
 non possunt, dispensari poterit de hora mediæ
 noctis, ita vt quatuor horæ maneant, aut etiam
 pauciores, si instructor ita expedire iudicau-
 rit.

rit. Ut verò plures sint quàm quinq. raro cõtinget, vt expediat. Nam cum nimis continuantur hæc exercitia mentis, ita retundi solet, vt obtusior etiam reddatur intellectus, & voluntas minus efficax.

De loco exercitijs idoneo, & de quibusdam particularibus... Cap. III.

Locus ad faciendâ exercitia non est dubiũ, quin debeat esse remotus ab hominũ concursu, & aspectu etiam maximè familiarium. Ita enim monet Pater N. Ignatius annot. vltima vbi etiam tres eius rei commemorat utilitates. Quare si exercitans alibi, tam commodè, & tam fructuose non potest, & Superiori ita videatur, poterit excipi domi nostræ, sed in aliquo cubiculo, quod sit quàm maximè separatum ab alijs cubiculis, & officinis domesticis, vt quàm minimè videat, vel audiat quæ à nostris fiunt. Quod vero ad expensas attinet, cum ille in domum nostram venerit, consulatur superior: ad cuius prudentiam pertinebit, ita omnia moderari, vt si ille aliquid obtulerit pro victu, neque occasione domus non grauidè minuatur fructus, ac numerus eorum, qui exercitia facere possunt, neque contra aliquid fiat quod fordidum videatur, & avaritiæ speciem præferat.

In hoc loco præter instructorẽ debet etiam esse qui ei inferuiat, & necessaria ad victum de-

deferat. Hunc autem oportet esse fidelem, discretum, taciturnum, quique sua modestia, & humilitatis, ac deuotionis exẽplo ædificet. Nihil autem loquetur, nisi de ijs, quæ ad victum, aut cubiculum, & ministeriũ suum pertineant, idq. paucissimis, omnia semper ad instructorem reijciendo, quem etiam de singulis certior faciet, nec rem vllam ei deferret, etiam postulatus, nisi illo consulto.

Componet lectum, & cubiculum verret opportuno tempore, quod fere erit tempore missæ. Cætera etiam quæ opus erit, munda, & apta afferet, præferendo semper magnã charitatem, & diligentiam: atque inter alia meminerit etiam pro ipso orare quotidie. Aliquando etiam profuit huic ministerio eum deputare, qui notus, aut familiaris esset exercitanti, idque iuuat non solum ad consolationem quandam ipsius, sed etiam ad profectum spiritualem, quoniam aliqui interdum confidentius se aperiunt amicis huiusmodi, quam ipsi Instructori, si eum nunquam antea norant. Sed hoc totum pendere debet ex iudicio eius, qui tradit exercitia, vt videat quatenus hic progredi debeat, quid loqui, & quomodo. Debet enim vt i eo tamquam instrumẽto suo iuxta id quod intelliget conuenire ad maiorem utilitatem exercitantis. Quod ad victum attinet, querendum est ab eo quid sibi parari velit, idque ei afferendum, quod ille petierit.

Præter hunc qui ei ministrat, vt plurimum

non debet ab alijs visitari. Nam de seſcularibus quidem nulla eſt dubitatio, niſi aliqua neceſſitas vrgeret. Ex noſtris autem aliquis mitti poſſet, cum vel qui facit exercitia, id peteret ab inſtructore, vel inſtructor etiam illo non petente ita iudicaret ad eius conſolationem vel proſectum. Quicumque autem eat, cauere debet, vt nullus niſi vtilis fermo habeatur, ac de rebus ſpiritualibus, nulla tamen ſignificatione quod eum ad hunc, vel illum vitæ ſtatum impellere velit, præſertim vero ad Societatem. Nam præterquam quod vocatio debet eſſe libera & à Deo venire, ipſi etiã qui in hac deliberatione verſantur, ſi id intelligant, aut ſuſpicientur, eo magis retrahi ſolent, & contra, vt experientia sæpe oſtendit, eo magis incitari, cum in noſtris nullam talem cupiditatem animaduertüt.

Qualis eſſe, & quid facere debeat qui exercitia tradit. Cap. I V.

Quod ad illum attinet, qui exercitia traditurus eſt, illud primum à P. N. Ignatio 4. par. c. 8. ſ. 5. præcipitur, vt prius ea in ſe ipſo ſit expertus, vt rationem eorum reddere poſſit, & dexteritatem in ijs tradendis habeat. Quod vt facilius aſſequatur (vt ibidem dicitur in declaratione) prius quibuſdam tradere deberet, in quibus minor eſſet iactura, ſi quid erretur, vt verbi gratia, iunioribus, aut ijs, qui non ingreſſuri ſunt electionem de vitæ ſtatu.

ſtatu. Deinde etiam proderit conferre ſuum modum procedendi cum aliquo magis exercitato, bene adnotando quid magis vel minus conuenireprehenderit. Itaque hoc primum & præcipuum eſſe debet, vt ſit bene verſatus in rebus ſpiritualibus & nominatim in hiſ exercitijs. Præterea ſit prudens, & discretus, parcus, & moderatus, conſideratus in ſermone. Sit etiam ſuauiſ potius, quam auſterus, maxime cum ijs, qui tentationes, vel etiam deſolationes, aut ariditates, & tædia patiuntur, quos conſolari, animare, & erigere debet opportunis conſilijs, & precibus tum ſuis, tum aliorum. Expedi etiam vt gratus ei ſit, qui facit exercitia, quoniam hoc modo magis ei conſidet, ſeque magis aperiet.

Porro in agendo cum ipſo meminerit auctoritatem quandam ſemper retinere, ſeruata quadam maturitate, & grauitate, eoque etiam magis, quo is qui in exercitijs verſatur, maior ipſe fuerit. Hoc enim valde expedi ad eius ſpiritualem proſectum, vt locum, & perſonam Magiſtri, vt vere eſt, tueatur. Et ſi hæc auctoritas temperata eſſe debet humilitate religioſa, quæ eluceat in omnibus eius dictis, & factis; ita vt ne veſtigium quidẽ vilius vanitatis conſpiciatur, ſed in hoc Chriſtum imitari debet, qui cum forma eſſet omniſ modeſtiæ, tamen, ſicut ſcriptum eſt, loquebatur tamquam poteſtatem habẽs. Itaque cum omni libertate officium ſuum exequi debbit, tum docendo, tum monendo,

tum dirigendo, vbi quippiam curuum, aut distortum esse viderit. Caueat cum bonum aliquem effectum viderit in ijs, qui se exercent, quicquam suæ industriæ, aut peritiæ tribuere, cū hi omnes effectus gratiæ sint à solo Deo, & consilia extrinsecus adhibita præterquam quod si bona sunt, ab eodem Deo sunt, tantam vim habeant, & tantum operentur, quantum concurrat, & cooperatur Deus. Ex altera tamen parte multum confidat in Domino, & ab eo speret certum auxilium tum sibi, tum ei qui facit exercitia. Illud autem valde obseruandum, vt nihil de suo apponat, sed cum eiusmodi consilia debeant ex diuina inspiratione suscipi, caueat ne indiscreto zelo conetur aliquid ei suadere, sed sinat Deum, de sua creatura disponere iuxta placitū bonitatis suæ. Quod vt melius, & facilius in opere præstet, seruet se in animo plane indifferentem, & in nihil aliud eius voluntas feratur, nisi vt sanctissimum Dei beneplacitum in anima illa plene, & perfecte compleatur, & ipse tantum in eo laboret, vt qui se exercet, id inuestigare sciat, & sciat se à demonis deceptionibus expedire, quibus homines retardare solet.

Curet etiam perspectum habere eum qui facit exercitia non tantum quoad statum, & conditionem, si nobilis sit, vel plebeus, doctus vel indoctus &c. Sed etiam quoad peculiare quædam partes, vt si simplex, vel prudens sit, si prouectus in rebus spiritualibus, an adhuc

rudis,

rudis, ac nouus, si intelligens, & capax, an vero hebetior, & tardior. Nam cum diuersis diuerso modo agendum est, vt rudioribus sunt res explicatius proponendæ, alijs autem breuius &c. Illud autem in primis necessarium vt qui exercitia traditurus est totum librum exercitiorum perlegerit, eumque præ manibus habeat, & præsertim annotationes & regulas. Neq. sufficit cursim ea videre, sed omnia accurate, immo singulas pene voces expédere oportet, quoniam quædam sunt in ijs breuissimè dicta, quæ magnum pondus habent, & ignorata, aut præterita damnum afferunt. Itaque tum antea accurate ea vidisse oportebit, tum vero in dandis exercitijs relegenda erunt accuratius, præsertim quæ pertinent ad illud tempus, in quo tum versatur exercitans. Iuuabit etiam vt singula exercitia, antequam ea tradat, aliquantulum ipse meditetur, si fieri poterit, vt melius imprimat alteri. Cœptis exercitijs sit diligens, in visitando suis temporibus exercitante. Videtur, autem expedire, vt quotidie semel eum adeat, neque tamen sæpius, nisi aliqua occurreret necessitas, idque prima præsertim hebdomada, in qua talis necessitas facilius contingere potest. Immo cum aliquibus hominibus grauibus, & bene introductis in spiritu, & deuotione, posset etiam aliquando esse vtilius vt aliquis dies omitteretur. De tempore autem eum visitandi, videat ipse quod sit cōmodius & aptius. Ex natura qui-

dem sua videtur matutinum, quia tunc animus est magis dispositus ad res percipiendas & penetrandas. Quamquam sub vesperam solet esse maior necessitas, quia tunc interdum magis crescunt tentationes, & desolationes, quia animus est minus aptus ad contemplandum, & ideo interdum incidit in morositatem quandam, & magis est expositus tentationibus. Videat etiam instructor, an aliquando ex peculiari causa expediat, ut statim à prandio, vel à cæna ipse, vel aliquis alius maturus, & discretus ab eo designandus cum exercitante maneat ad honestam recreationem. Igitur quodcunque tempus elegerit ad eum inuisendum, cum ad ipsum venerit, interrogabit quomodo se habuerit ab ea hora, qua illum postremo vidit, & præsertim in meditatione, nimirum quem modum tenuit in meditando, quos mentis discursus, quas voluntatis motiones habuerit, quas consolationes senserit, & in quibus punctis. Si bene procedit, & consolationibus abundat, non valde laudare oportet, ne sibi complaceat, sed primum doceat quomodo solidum fructum ex illis consolationibus elicere debeat. Nam si nihil aliud fiat, abeunte illo suavi sensu, qui fere non diu durare solet, nullus fructus remaneret. Quare instruendus est ut eas consolationes dirigat ad morum emendationem, vitæque totius institutionem, quia ut scriptum est, non auditores legis, sed factores iustificantur. Atque hæc etiam mē-

endus

nendus est, ut breuiter in scripto ponat notabiliores consolationes, & lumina, quoniam proderunt multum alio tempore; cum ea non habebit. Deinde vero præparet illum ad tempus desolationis, & ariditatis, quæ solent frequenter contingere, ne deinde cum contigerit, imparatus sit. Atque hoc tempore cum res bene succedit, non oportet diu cum ipso remanere, sed finendum ut creator cum creatura sua, & hæc vicissim cum illo transigat, nisi necessarium videretur ad eum vel dirigendum; vel etiam recreandum si nimis absorptus esset cogitationibus illis.

Contra vero si exercitans aridus sit, & desolatus, aut distractus in meditando, percunctari debet, quomodo se gesserit in meditatione, & nominatim quomodo obseruarit additiones, & si in aliqua remissum inuenerit, moneat, & instruat. Aperiat etiam ei viam ad meditationem, attingendo, & quasi indicando aliquos conceptus, quos deinde ipse cogitatione prosequatur. Hortetur ad patientiam, & longanimitatē, ne se obrui sinat tædio, ac propter molestiam, & laborem auertatur ab oratione, quia si fortiter cum spe, ac fiducia perseveret pulsare ad ostium misericordiae diuinæ, non poterit non aperiri iuxta illud, Si moram fecerit, expecta eum, quia veniet, & non tardabit. Moneat etiam optimum remedium consequendi à Deo deuotionem esse, ut humilietur sub potenti manu Dei, & se subijciat, ac

B 4 resignet

resignet eius diuinæ voluntati, sæpe enim illa displicentia, & amaritudo nõ tam venit ex feruore, quam ex tacita quadam superbia qua homo confidit in sua diligentia, vel quia in eo etiam vellet excellere, aut ex amore proprio quia amat consolationem. Quare hoc omnino obseruandum est, vt cum fecerit quod in se est, cætera permittat diuinæ voluntati, & charitati, & confidat, quia illa ipsa ariditas ideo permittitur à Deo, quia sibi sic expedit. Et hic ipse affectus humilitatis, & subiectionis erga Deum sæpe magis efficax est, vt concedat gratiam bene orandi. In primis autem caueat Instructor, ne vnquam det ei occasionem suspicandi, quod minus bonam opinionem de se habeat, etiam si non ita se bene gesserit, sed ostendat illi semper se bene sperare, & sua spe etiam illi animum, ac spem addat. In proponendis punctis meditationum non oportebit ea valde exaggerare aut etiam ita enucleare, vt qui meditatur, ipse nihil noui per se inuenire possit, aut certe ægre. Experientia enim docet magis omnes delectari, & moueri etiam ijs, quæ per se inueniunt, & ideo satis erit quasi digito indicare venam, quam deinde sibi quisque effodiat. Si tamen essent aliqui parum capaces, ijs posset paulo magis declarari. Ipsæ autem meditationes dari solent in scriptis, ne fatigetur memoria exercitantis, quod solet impedire deuotionem, cum vires omnes sint integræ reseruandæ intellectui, & voluntati.

Deniq.

Deniq. inter alia quæ Instructor attendere debet, est etiam illud ne exercitans caput laxat nimia attentione orandi. Est enim magnum huius periculum, tum tempore desolationis, quo anima magis conuulsa solet, quasi aduerso flumine, tum etiam consolationis cum se totam dat propitijs ventis. Quare non sufficit monere de moderatione seruanda; nam cum ijs qui exercitia faciunt, vt plurimum sint rudes, & noui in meditando, non ita possunt cognoscere, quid sibi nociturum est: sed oportet interrogare quem modum seruent in eleuanda mente in Deum, & in ea retinenda in Deo, & nominatim in compositione loci, ac si appareat eos sibi vim facere, docendi sunt de modo, ac ratione cogitandi suauiter de diuinis, primo quia alioquin durari non potest, & impeditur meditatio, deinde etiam quia solidus fructus consistit in cognitione illarum veritatum, & voluntatis motione; quæ procedunt ex lumine intimo: non autem in hac attentione violenta, aut in coactiuis illis lachrymis, quas merito irridet Cassianus. Postremo quia hoc negotium orationis etiam si nostram quoque cooperationem exigit, maiori tamen ex parte pendet à Deo, & est donum Dei. Quare ad hoc potius se anima disponere debet per humilitatem, & puritatem, quam confidere in sua præparatione, & industria.

Reliqua quæ in vniuersum monendus esset Instructor, fere continetur in libro Exercitiorum,

rum, partim in meditationibus ipsis, partim in annotationibus, partim etiam in regulis illis discernendi spiritus, quæ sunt valde vtilis, & quasi lucem præferunt in omni hoc itinere spiritali, tum prima hebdomada, tum omnibus sequentibus. Et ideo iterum repetendum quod supra attigimus debere hunc librum admodum familiarem esse instructori, eiusque memoriam renouandam eo tempore, quo exercitia traduntur, quia quoties eum leget, toties nouum lumen, & intelligētiam hauriet. In quo etiam admonendus est, etiam si ex vna parte omnem eius ordinem, ac methodum, & particularia documenta exactè seruare debet, & quo exactius seruabit, eo magis concurret Dominus, tamen ex altera parte multa permitti eius prudentiæ, pro varietate, vel personarum, quæ faciunt exercitia, vel spirituum, quibus agitantur, vt vel ista exercitia moderari, vel etiam aliqua alia præsentī earum necessitati opportunè præscribere possit, vt apertè dicitur Annotat, 17. & 18. ex primis, & alibi.

De variis hominum generibus, quibus dari possunt exercitia. Cap. V.

Quibus exercitia dari possunt in vniuersū in duas classes dinidi posse videntur. Alij enim sunt, qui omnes illas condiciones habēt, quas Cap. primo diximus requiri, vt integra exercitia peragant, & de his nihil hic in particulari

culari dicendum est: ad eos enim pertinent omnia quæ toto hoc Directorio dicentur, maxime si de totius vitæ statu deliberare velint; Alij igitur sunt, quibus non sunt tradenda plena exercitia, vel quia iam in statu sunt, vt matrimonio vincti, & alij quibus ob alias causas non expedit dari electionem, vel quia propter negocia publica, aliasve occupationes tēpus, aut locum non habent, vt sunt Magistratus, & quidam aliquādo nobiles, aut patresfamilias, & similes, vel quia non aliam vtilitatem querunt ex exercitiis, quam vt generalem Confessionem faciant, & ad reliquam vitam bene dirigendam instruantur, vel quia non admodum capaces sunt, vt sunt rudes, & illiterati, qui tamen iuuandi sunt iuxta eorum captum.

Igitur quod attinet ad religiosos (non agimus hic de nostris, quia de his separatim agemus Capite sequenti) si antea nullum mentalis orationis vsum habuerunt, eadem est ratio, quod ad eos instruēdos attinet, quæ alterius cuiusvis sæcularis, maxime si antea laxiorem, & liberiorem vitam duxissent. Tunc enim diligenter exercendi essent prima hebdomada, vt habeāt cognitionem, & contritionem suorum peccatorum, tum quæ in sæculo, tum quæ in religione commisissent, quia hoc est fundamentum ad reformationem, & correctionem totius vitæ. Si vero antea etiam dediti fuissent orationi mentali, & deuotioni, tunc prima hebdomada breuius percurri poterit, vt diligētius

tius immorentur in meditatione vitæ Christi. Illud vero in prima hebdomada, & deinceps præcipuè curandum erit, vt in sua vocatione confirmentur, & sibi persuadeant hanc viam sibi constitutam esse ad beatitudinem consequendâ, vt regulas sui ordinis plurimi faciant, & eas quam diligentissimè obseruent, & ad suum institutum quàm maximè afficiantur, vt causas intelligant, quare adhuc minus profecerint, & ad hunc finem meditationes, & examina dirigant, quod ab initio explicandum erit, & deinde semper continuandum. Deniq. etiam vt zelum concipiant iuuandi alios siue proximos iuxta suum institutum, siue etiam fratres eiusdem instituti, & exemplo, & opere. Electio status non est eis danda, sed tamen iuuabit tradere regulas, & instructiones eius, vt possint deinde alios iuuare, vel etiam de rebus occurrētibus deliberare eodem modo quo infra dicetur de hominibus Societatis. Quin etiam finitis exercitijs. posset eis communicari liber, si ipsi cuperent, & eo bene vsuri viderentur, & deniq. doceri etiam possent de modo tradendi alijs exercitia. Ceterum sciant nostri vix fructuosius operam poni posse, quam cum religiosi, quoniam non in ipsis tantum fructus ille refidet, sed ordinarie manat ad alios, primum quidē ad eorum fratres, qui ipsorum exemplo inuari possunt, deinde etiam ad seculares quorum animas illi tractât. Et ideo licet omnibus religiosi vtilia semper sunt exercitia,

tia, tamen ijs maxime à quibus, vel ratione officij, vel alterius eiusmodi causæ vtilitas in alios deriuari potest, vt sunt Magistri Nouitiorum, Superiores, Baccalaurei, Concionatores, & alij eiusmodi. Quo fiet sæpe, vt vno reformato alij multi reformentur: idq. commodius est quam vt nos ipsi id per nos præstemus, ne videamur velle esse aliarum religionum reformatores, quod solet esse odiosum.

Si sint coniugati, aut patresfamilias, dirigenda erunt exercitia ad eum finem, vt iuxta diuina præcepta familiam regant, liberos & seruos instruant, præterea vt redditibus, & facultatibus iuste, ac pie, & sobrie vtantur, & elemosynas faciant pro viribus suis, neque excedant in sumptibus, aliaq. similia de quibus agitur in lib. Exercitiorum, in fine secundę hebdomadæ. Hi autem effectus, quos diximus plerunq. solent in anima consequi ex meditationibus ipsis quanquam alterius materiæ: quoniam cum verè timor, vel amor Dei ingeneratus fuerit, facile etiam reliqua vita tota reformatur. Sed tamen si Instructori videretur propriam aliquam directionem de his dare, vel extra orationem, vel in ipsa oratione per aliquam meditationem, posset etiam hoc fieri, quod idem intelligimus de alijs quoque hominum generibus, de quibus statim dicemus.

Si sint Ecclesiastici, ita erunt instituendi in exercitijs, vt cognoscant quantam virtutem exigat ille status, eamq. acquirere cupiant, & doleant,

doleant, si non hactenus habuerint. Quare ita dirigendi sunt, ut vitia, & prauos affectus exere decernant, & contrarijs se virtutibus ornare, quæ Ecclesiastico homini necessaria sunt, ut semper meminerint, se diuino cultui, & Ecclesiæ ministerio dicatos, & consecratos esse, ideoq. munus suum implere satagant, ut etiam beneficiorum prouentus rectè dispensare, & in eos usus, quos oportet, erogare studeant, denique ut etiam zelum Dei habeant, & pro animarum salute iuxta vires, & talentum, & officium, elaborent.

Si sint Magnates, aut Magistratum aliquem gerant, ijs quoque debebunt sua præcepta, & documenta tradi, ut iustitiam administrent, ut auaritiam, & superbiam fugiant, ut pauperes subleuent, ut se Dei ministros in illo opere esse sentiant, ut semper Dei timorem, atque honorem omnibus rebus proponant, & alia, quæ Instructor sua prudentia per se videre poterit, & ad ea dirigere eum quæ instruit. Quod si eiusmodi homines propter publica negocia, quæ gerunt, vel ob alias honestas causas non poterunt omnino vacare exercitijs, oportebit accipere, quod possunt, ut scilicet aliquas saltem horas quotidie meditationi tribuant. Et tunc etiam poterunt manere in domo sua, ita ut Instructor adeat ad ipsos suis temporibus; quod aliquando melius esse posset, quam ut ipsi domum nostram veniant ad Instructorem, præsertim cum sunt personæ illustriores, quia
sic fa-

sic facilius res celatur. Illud tamen longe utilius si possent in aliquod prædium, aut cœnobium fecedere, ut fecit P.N. Ignatius in monte Cassinate. In ipsis autem exercitijs ita procedendum erit, ut res, ac tempus postulabit. Nam si minus temporis spatium quotidie impendant meditationi, eo magis proroganda erit prima hebdomada, & confessio generalis, & reliqua. Si vero plures horas meditando insumant, poterunt ista omnia celerius expediri, ut magis vel minus accedatur ad consuetam formam exercitiorum. His autem electiones non sunt dandæ, nisi forte deliberare vellent de officio, vel dignitate aliqua suscipienda, vel deponenda, aut etiam de vitæ statu ij, quibus integrum est. Monendi autem sunt, ut saltem horis illis, quibus meditationi vacant, ab omnibus aliarum rerum cogitationibus se expediant, quantum fieri potest.

Si sint rudes, & illiterati, non erit multum temporis cum eis insumendum, nec tradenda sunt eis integra exercitia, sed seruandus est modus, qui indicatur in annot. 18. ex viginti. Ad hoc autem caput pertinent etiam feminae, quarum aliqua interdum expetunt exercitia, atque ideo cum ijs idem modus seruari debet, qui cum rudibus, nisi esset aliqua tam bono iudicio, & ita capax rerum spiritualium, tantumque oculi domi haberet, ut exacte omnia, aut maiorem partem facere possit, tunc enim nihil impediret etiam hæc fieri; sed cum utroque genere illud obseruari
debe-

deberet, quod prudentiæ est, vt ipsa in ecclesiam nostram veniant ad accipiendas meditationes & ita caute procedatur, ne vlla suspicio, aut scandalum sequatur: quam etiam ob causam fortasse expediet, vt non dentur meditationes in scriptis, sed voce, ne homines existiment aliquas esse epistolas. Quod si scripto vtendum erit, fiat omnino discrete.

De modo tradendi nostris exercitia,

Cap. VI.

Quod ad nostros attinet, primum quidem ijs, qui Societatem ingrediuntur, omnino debent dari exercitia omnia integra, & iuxta formam in libro præscriptam. Cum enim hoc sit vnum ex experimentis, quod N.P. Ignarius requirit, requiritur etiam, vt fiant plane, vt iacent, excepta tamen electione. Præterea in progressu temporis cum cõtigerit, vt se colligat ad facienda exercitia, debent hæc ipsa aliquoties, vt bis, vel ter, facere, si non integre, saltè ea quæ sunt primæ hebdomadæ, & aliquot meditationes ex sequentibus vt de regno Christi, Incarnatione, tentatione domini, institutione sanctissimi Sacramenti, Passione, & illa, quæ est de amore excitando, prout opportunum fuerit, & tempus concesserit. Quod propterea faciendum est, quia cum deinde exercitia alijs daturi sint, omnino oportet, vt ipsi ea prius bene nota, & perspecta sibi fecerint. Quam etiam

ob

ob causam oportet, vt præter meditationes bene intelligent, ac teneant vsum quarundam regularum, & annotationum. v.g. annotationes viginti initio libri exercitiorum positas, examina, additiones decimas, in fine primæ hebdomadæ, regulas electionum, & alia eiusmodi; & ideo legere debent librum, & bene intelligere, ac de quo dubitant, querere ab eo, qui eis tradit exercitia. Ceterum postquam ea, vt dictum est, aliquando fecerint, & repetierint, reliquo deinde tempore dum hõndum ita exercitati erunt in vsu meditationum, Et si in quotidianis meditationibus, potest quisq. pro sua deuotione, vel necessitate ea meditari, quæ Dominus suggerit, ex Euangelio, Scripturis, vel alia (re tamen profecuriore directione, ac vtilitate maiore cum Præfæcto rerum spiritualium, aut cum Superiore communicata) tamen cum agitur de tempore aliquo certo meditationibus, & secessioni tribuendo, quod nos communiter exercitiorum vocabulo appellamus, quia fere expedit ab aliqua purgatione inchoare, conuenit vt aliqua exercitia purgatiua non prætermittant, vt de morte, & de peccatis, præsertim reflectendo ad ea, quæ in religione admiserint. Neque tamen expedit dare in scriptis exercitia ista accommodata religioso statui, vt exercitia P.N. Ignatii integra, vt sunt, conferrentur, nulla re addita, vel transformata, ac præterea quia etiam ipsi maiorem sine dubio gustum, & motum

C

tum

tum sentient ex ijs, quæ ipsimet inuenerint, quam quæ ab alio ita minute enucleata acceperint. Sed tamen Instructor potest aliquam instructionem, aut lucem dare, & tanquam in via ponere; monendo exercitantem, vt ipse sibi applicare consuescat, vt v. g. in fundamento, postquã cogitauerit finem hominis, actuer hunc finem in eo statu, in quo nunc est, vt quoniam iam non potest esse indifferens ad diuitias, & paupertatem, applicet hanc indifferenciam ad eas materias, quæ occurrunt in Societate, & sic de alijs.

Notandum est etiam primam hebdomadam debere in nostris si semel exacte exercitia fecerint, ordinarie satis breui tempore expediri, ita vt etiam interdum minori spatio quam tridui, vel etiam aliquando bidui expediri possit, si ita videatur, vt gradus fiat ad secundam hebdomadam, in qua vt plurimum diutius immorandum est. Quare hoc potissimum ex Institutoris iudicio pendere debet, qui si viderit aliquem maiore purgatione indigere, poterit, & debet eum diutius in ea retinere, ante omnia conando, vt eum inducat ad desiderandam sui ipsius reformationem perfectã. Materia autẽ circa quam hæc reformatio versari debet, hæc fere est, passionem non bene dõmitã, mali habitus, peruersã inclinationes, vt ad honorem, & æstimationem propriam, vel propriam voluntatem, ad corporis commoditates &c. Tentationes ab extrinseco provenien-

nientes, præsertim vehementes, & crebræ, deinde etiam ministeria Societatis, vt concionari, audire confessiones, habere scholam; doneque omnes actiones, quas aliquis componere, & ordinare velit, vt comedere, dormire, studere, agere cum externis, vel cum nostris, & alia.

Quare hoc primum curari debet in eo, qui facit exercitia, vt quam maximam sui ipsius acquirat cognitionem, percurrendo tempus ante actum, & occupationes, vel officia, & in ijs perpẽdendo tum multitudinem defectuum, suorum, tum etiam grauitatem, ratione status, & obligationis, tum deniq. etiam considerando causas, & origines, & radices eorum vitiorum. Ad quam etiam reformationem valde vtile est, vt in fine primæ hebdomadæ fiat confessio generalis de toto tempore religionis, non quidem semper quoties exercitia repetuntur, sed cum aliquis peculiariter motus à Deo vellet instituire nouam vitam, seq. perfectius reformare. Hoc enim vsu compertum est magnopere multis profuisse, & valde iuuiffe ad cognitionem sui, & emendationem. Quod si viderit Instructor eum qui exercetur, hac ratione iuuandum ad eum finem consequendum, qui intenditur, poterit etiam aliquas meditationes statui cuiusque vel necessitati præsentis accommodatas addere, vt de beneficio vocationis, de tribus votis, de causis cur vota renouantur, & de ipsa formula votorum nostrorum

de diuinis beneficijs, de periculo tepiditatis, & huiusmodi. Interdum etiam ex Summario constitutionum præsertim ex præcipuis regulis, quibus religiosa fere perfectio continetur, vt 11. & 17. & similes; & in vniuersum ea sunt materia, quæ ad timorem, & amorem Dei, ad sui ipsius odium, virtutis studium, rerum visibilibus contemptum, aternarum desiderium, atque charitatis ardorem agendum pertinent. Ad faciliorem etiam introductionem eorum, quibus vel non est facultas, vel non vacat per se inuenire, poterit via aperiri ad mysteria vite, & passionis Domini, si nonnullæ veritates Theologicae proponantur. v. g. cum de Incarnatione agitur, si causæ eius, & fructus explicentur; aut cum de passione, si causæ acerbitatis eius: sicut etiam influentur modi eam meditando, v. g. ad compatiendum, ad imitandum, ad admirationem, & sic de alijs.

Postremo qui sunt iam prouectiores in rebus spiritualibus, & meditando magis exercitati, de quibus par. 6. c. 3. s. 1. ijs si interdum ad spiritum colligendum, & feruorem hauriendum se recipiunt, vel ad aliquod opus aggrediendum, vt missionem, aut aliquid eiusmodi, cum nec eadem sit omnium dispositio, nec vna mensura, non videtur quicquam præscribendum circa materiam, sed possunt ea meditari, quæ sibi vtilia putauerint ad eum finem consequendum, quem intendunt. Credendum est enim quod ex uotitia quam ex exercitijs

Patris

Patris N. Ignatij antea iam habebant, & ex uotione spiritus adiuti, in offenso pede, immo magna cum utilitate per hanc viam current. Quod attinet ad electionem status, ea non est nostris danda in exercitijs. De electione autem negocij, aut actionis alicuius consultare non est proprium exercitiorum; sed potest fieri etiam extra exercitia omni tempore, & occasione, & ideo in hac etiam diligenter instruendi sunt nostri, vt sciant bene uti regulis eligendi ad indagandam Dei voluntatem, & beneplacitum, vt cum Superiores debent statueri de re aliqua dubia, maxime si non possint cum suis consultare, vt dicitur 16. reg. Prouincialis, & deniq. in rebus omnibus, quas coram Deo constituere, ac definire oporteat, semper admodum iuuat illa praxis, quæ in eligendo præscribitur, de qua infra prolixius agemus, & inde peti poterunt, quæ nostros iuuare possint ad intelligendam Dei voluntatem in omni eiusmodi re, iuxta cuiusque re qualitatem.

De prima hebdomada in vniuersum.

Cap. VII.

OMnia hæc exercitia à Patre N. Ignatio in quatuor hebdomadas distributa sunt, quæ quidem hebdomadæ non tam numero diebus, quam materiae genere distinguuntur, & ideo non necesse est, vt septem, vel octo dierum

C 3

circu-

circulus in singulis consumatur, sed sufficit ut illi affectus, vel fructus inueniantur, qui in vna quaq. exquiruntur. Prima continet considerationem peccatorum, ut eorum scditatem cognoscamus, verèq. detestemur cum dolore, & satisfactione conuenienti. Secunda proponit vitam Christi ad excitandum in nobis desiderium, ac studium eam imitandi, quam imitationem, ut melius perficiamus, proponitur etiam modus eligendi vel vitæ statum, qui sit maxime ex voluntate Dei, vel si iam eligi non possit, dantur quædam monita, ad eum in quo quisq. sit, reformandum. Tertia continet passionem Christi, qua miseratio, dolor, confusio generatur, & illud imitationis desiderium vna cum Dei amore vehementius inflammatur. Quarta demum est de Resurrectione Christi, eiusq. gloriosis apparitionibus, & de beneficijs diuinis, & similibus, quæ pertinent ad Dei amorem in nobis excitandum. Igitur in hac prima hebdomada proponuntur media, quæ ad animam purgandam per contritionem, & confessionem pertinent, & ad veram pœnitentiam in nobis gignendam iuuare possunt. Quare huc omnia dirigere debet, qui facit exercitia, ut peccati malitiam, suamq. abiectionem, & vilitatem agnoscat, eamq. ex animo intime sentiat. Quam ob causam expediret, ut hoc tempore si sacerdos sit, ex hoc spiritu humilitatis abstinere a quotidiana celebratione, nisi deuotio, aut profectus spiri-

tualis,

tualis, aut aliqua obligatio ad id impellat, ut postea generali confessione peracta, maiori cum præparatione, fiducia ac reuerentia ad sacrificium altaris redeat.

Notandum etiam hanc primam hebdomadam esse fundamentum, ac basim cæterarum, & ideo nunquam prætermitti debere. Vnde etiam si quis alia exercitia huius hebdomadæ, aut etiam omnia integra fecisset, & de nouo ea repetere vellet, tamen hinc incipiendum esset, quamuis breuius expediri posset.

Igitur postquam aliquis in eum locum venerit, vbi exercitijs vacaturus est, ea ipsa nocte debet Instructor ad eum adire, & priusquam tradat fundamentum, debet ei explicare aliquas ex annotationibus, nempe primam, & quintam, & ex decima septima illam admonitionem de animo aperiendo, item ex viginti id quod dicitur de vtilitate secessus in loco separato. Quod etiam opportunitatem ei dabit, ut moneat exercitantem de ijs, quæ supra cap. 2. diximus eum esse monendum, cum eam ramentum dexteritate, quam ibi diximus, nempe ut non omnia simul, sed quantum prudentia dictabit.

Annotatio autem illa ante fundamentum, quæ incipit, In primis, expediet magis hoc tempore, ut non proponatur ita in genere, quando quis incipit exercitia, sed in discursu exercitiorum, si quid dubium, vel obscurum occurrat, aut ob aliquam exercitantis

diffidentiam, videatur opportunum, tunc ei explicari poterit.

De Fundamento. Cap. VIII.

Primus ingressus in hanc primam hebdomadam fit per considerationem ultimi finis, quae consideratio ideo dicitur Fundamentum, quia est basis totius aedificij moralis, & spiritualis. Potest autem diuidi in tres partes, primo in finem propter quem homo creatus est. secundo in media ad consequendum hunc finem. tertio in difficultatem eligendi hoc, vel illud medium, cum ignoremus quid magis aptum sit ad huius finis consecutionem, omnis autem error in hac parte non possit esse non damnosus, & periculosus. Ex quo nascetur etiam quartum, ut homo ponat se in illa omnimoda indifferentia, & aequilibrio. Haec autem indifferentia est maximi momenti, & admonendus est exercitans, quanto altius hoc fundamentum iecerit, tanto firmitus futurum aedificium; idq. etiam indicauit Pater N. Ignatius annot. decimaquinta, & decimasexta ex viginti.

In danda hac meditatione maxime, quia nonnullis cum nondum assueuerint orationi videri potest aridior, addi poterunt aliquae excursionones ad meditandum, ut in eo quod dicitur creatum esse hominem, potest simul cogitari a Deo esse creatum de nihilo, & simul quot, & quanta in creatione habuerit, & praeterea quomodo semper ab illo in esse conseruetur, sed

Sed horum consideratio non tam dirigenda est ad gratitudinem, ut sit cum considerantur beneficia Dei, verum ad scopum huius fundamenti, nempe, quod illa omnia a Deo data sint, ut perueniremus ad illum vltimum finem. Vnde etiam potest homo in hac meditatione reflectere cogitationem ad seipsum, quomodo haecenus habuerit se ad finem, & ad media; quantum aberrauerit, quod creaturis abusus sit, quae illi adiumento esse debuerunt, ut iam quasi in generali iaciat fundamenta ad cognoscendam deformitatem vitae suae, quod postea vberius, & magis particulariter faciet in meditatione peccatorum.

In meditatione huius fundamenti liber exercitiorum non praescribit certas horas, ut sit in exercitijs sequentibus, sed ut facili initio inchoemus, vnusquisq. pro viribus, & pro deuotione sua ad id tempus sibi assumat: vel si opus sit, Instructor ei praescribat.

Debet autem curare ut cognitio huius veritatis, quae in fundamento tractatur, quam maxime menti infigatur, quoniam ut fundamentum fabricae totam ipsam sustinet, ita haec veritas influit in omnia exercitia, & praesertim in ipsam electionem status, quae tota fere hinc pendet, & ideo quo melius haec meditatio successerit, eo etiam melius reliqua succedunt.

De duplici examine. Cap. IX.

DVM durat meditatio fundamenti debet Instructor exercitantem aliquoties visitare, & semper ei aliquid noui in scriptis afferre, quia sic videtur quodammodo leuari tedium, & melius etiam percipi quæ singula proponuntur. Igitur in primo congressu post datum fundamentum datur examen particulare, in quo tradendo significandum est ei, in quouis homine vnum, aut alterum vitium siue peccatum esse solere præcipuum, & quod in eo sit quasi causa, & radix aliorum. Et licet in aliquo plura essent præcipua, expedire tamen, vt vnum deligatur ad quod extirpandum toti incumbamus, vt eo superato ad aliud, & aliud deinceps peculiarem hunc conatum, & studiũ transferamus. Huic igitur rei seruit examen particulare, cuius vsus etsi post peracta exercitia esse debet toto vitæ tempore, nũc tamen inchoatur, tũ vt aliqua eius peritia acquiratur, tum etiam quia hoc examine vti oportet circa exercitia, & eorum additiones. Est autem multum commendandus huius examinis vsus propter magnam eius vtilitatem, præsertim ad consequendam animi puritatem, vt docet Casianus Colla. 4. & 5. Bernardus sæpe. Itaq. in fine exercitiorum cum discedenti dantur præcepta vitæ bene instituendæ, hoc in primis inculcandum est. Additiones autem illæ quatuor

tuor distandæ ne sint, an verbo tantum explicandæ prudentiæ Instructoris relinquatur, Deinde eadem die, & sequenti datur examen generale, & quotidianum. Non autem datur per modum meditationis, sed instructionis cuiusdam, & vt homo incipiat aperire oculos ad cognoscenda peccata vitæ præteritæ. Quod vero attinet ad examen generale non est dubium, quin aliæ etiam multæ sint peccatorum species, quæ hic non ponuntur, sed vel hic etiam tantum peccata attinguntur, quæ frequentius accidunt, reliqua autem peti possunt ab alijs autoribus, qui ex professo de hoc agunt, vel hoc examen pro ijs tantum conscriptũ est, qui iam paulo magis spirituales sunt, & ab alijs grauioribus peccatis abstinent, in hæc aut frequentius incidere solent. Itaque non fuit mens P. N. Ignacij tam breui tractatione omnia peccata comprehendere, sed tantum, vt dictum est, pios animos admonere de ijs quæ frequentiora sunt.

Porro examen quotidianum, quod quinque puncta complectitur, dicitur prout iacet. Ad illud autem faciendum iuuat illa lux, quam præbet examen generale per illam distinctionem peccatorum, quæ fiunt, cogitatione, locutione, & opere.

De exercitijs primæ hebdomadæ. Cap. X.

Circa ordinem tradendi exercitia sequendus est is qui ponitur in ipso libro exercitio-

citiorum, népe vt prima hora fiat exercitium trium potētiarum, secunda autē peccatorum: tertia vero & quarta repetitiones vtriusque; si autem addatur etiam quinta hora, fiat de inferno. Sin fiant tantū quattuor horæ, hoc exercitium de inferno differendum erit in diem sequentem, quo eodem die possunt dari etiam alia exercitia de morte, de iudicio, cum suis repetitionibus. Tertio die proponenda erit eadem materia, sed cum aliquibus nouis pūctis, vt in materia peccati, proponendo effectus quos facit in animo, aut aliquid eiusmodi, sic enim tollitur tædium, & materiæ profundius penetrantur.

Porro primum exercitium illud est, quod appellatur trium potentiarum, non quia in alijs etiam non exerceantur hæ tres potētia; sed voluit P. N. Ignatius in hoc quasi aditu, & principio omnium exercitiorum, viam monstrare, quæ in meditando tenenda est, nempe, vt per memoriam adiungetur ratio ad discurrendum, siue ratiocinandum; per discursum autem excitaretur volūtas, & affectus, idq. actuare voluit in materia peccati, quæ prima occurreret ad meditandum. Itaq. in hoc primo exercitio sunt sigillatim explicanda exercitanti omnia, quæ in sequentibus exercitijs futura sunt vsui, quis scilicet modus seruandus, vt cū attentione, & sine capitis latione perseverari possit, & quomodo se animus colligere, collectumq. tenere debeat, & quod licet adhibendus

us sit intellectus ad cogitandum, maior tamen habenda est cura affectus, & interioris gustus, quam vt multi cōceptus quantumuis pulchri, & acuti formentur, & alia eiusmodi.

Hic etiam declaranda sunt præludia, quorum vsus præscribitur in omnibus exercitijs, & in primis quid sit compositio loci, quæ nihil aliud est, quam fingere sibi, & quasi videre oculis imaginationis locum illum, in quo res, quæ meditatur, gesta est, vt stabulum in quo Christus natus est, aut cœnaculum grande stratum, in quo Apostolorum pedes lauit, aut montem in quo passus est. Hac enim loci compositione valde iuuamur ad attētionem, & motionē animæ, quæ hoc modo quasi alligata phantasia rei illi certæ alligatur ipsa quoque quodammodo ne euagetur, aut si quando diuertat, habet ad manum, quo se facile colligat, & reuocet in situm illum suum, in quo se ab initio composuit. Vnde S. Bonauētura in Procœmio de vita Christi. Tu inquit si fructum ex his sumere cupis, ita te præsentem exhibeas ijs, quæ per D. N. Iesum Christum dicta, & facta narrantur, ac si tuis oculis ea videres, & tuis auribus audires toto mentis affectu diligenter, delectabiliter, & morose omnibus alijs curis, & sollicitudinibus tuis omiſsis. Atque hoc quidem locum habet in meditatione rerum corporearum: nam in rebus incorporeis, vt est peccatum, & similia, alia quædam est instituenda compositio loci, de qua dicitur satis clare in lib. exercitiorū

in exercitio trium potentiarum.

Denique in hac loci repræsentatione vitandum est diligenter, ne nimis in ea fabricanda immoremur, vel nimiam vim capiti faciamus, quia non consistit in ea fructus præcipuus meditationis, sed est tantum via, & instrumentum ad ipsum fructum. Nec est dubium, quin aliqui maiorem in hac re habeant facilitatē, in quibus videlicet acrior est vis potentiæ imaginatiuæ. Alij vero quibus hoc difficilius est, non ita laborare debent, vt caput obtundant, quo ipsam meditationem impedirent.

In secundo exercitio, in primo puncto monendus est exercitans, ne descendat ad examinanda peccata sigillatim, vt fieri solet, cū quis se ad confessionem parat. hoc enim postea facturus est extra meditationem: sed hoc tempore in genere tātum proponat sibi sua peccata, eorumq. multitudinem, & magnitudinem, vt concipiat confusionem, & dolorem. Ad hoc autem confert percurrere loca, negotia, & personas, vt hic dicitur. Tertium & quartum exercitium constat ex repetitione primi & secundi. Harum autem repetitionum vsus est valde utilis. sæpe enim fit, vt cum eiusmodi materiæ primum cogitantur, intellectus pascatur illa rerum nouitate, ac curiositate quadam, postea vero cum speculationem moderamur, magis aperitur via internis affectibus, in quibus potissimum consistit fructus. Quare in his repetitionibus vitandi sunt longi discursus,

sus, sed tantum proponere sibi oportet, & quasi percurrere, quæ prius meditati sumus, & in ijs immorandum voluntate, & affectu, & hæc etiā est causa, cur plura hic colloquia sint, quam in prioribus exercitijs. Quod autē dicitur in lib. exerc. in III. exer. primę hebd. repetitionē hęc faciendā de ijs, in quibus antea maiorem consolationem, aut desolationem senserimus; ita intelligendum est, vt præcipue repeti debeant ea, quæ lumen, aut feruorem attulerunt, sed etiam expedit illa puncta repetere, in quibus ariditatem sensimus, quia sæpe contingit, vt deinde in ipsis maiorem cōsolationis copiam sentiamus. Immo etiam bis repeti potest idem si magna sentitur, consolatio, aut alius bonus, & spiritualis affectus, & hoc potissimum in prima hebdomada.

Præter quinq. hæc exercitia P. N. Ignatij possunt addi alia, vt in fine quinti exercitij dicitur, vt de alijs peccati pœnis, de morte, de iudicio, vel de alijs cruciatibus Inferni, & quidem hæc rarissime omittenda videntur, quia multum habent momenti, vt auocetur animus ab inordinato amore rerum harum visibiliū, & in his meditationibus concipit anima timorem sanctum Domini, vt pariat spiritum salutis.

In fine cuiuslibet exercitij semper fieri debet colloquium, vt in libro exercitiorum præscribitur, nec tamen prohibetur, quin iuxta cuiusque deuotionem etiam in principio, & in medio

meditationia colloquia, & petitiones fieri possint, immo etiam aliquando expedit. Proprius tamen locus est in fine; cum anima ex meditatione magis eleuatam se sentit. Illa enim sunt aptissima colloquia, quæ formantur ex affectu inferiori varia, ut ipse affectus varius est. Interdum enim homo agit cum Deo, ut filius cum patre, interdum ut seruus cum Domino, modo ut amicus cum amico, modo etiam ut reus cum Iudice, aliquando etiam petens aliquod donum, aliquando gratias agens de beneficijs acceptis, alias accusando se ipsum, alias communicando cum eo familiariter. In quo notandum quod dicitur in tertia annotatione ex viginti, hæc colloquia, quando fiunt cum Deo, aut cum sanctis requirere maiorem reuerentiam quam ipsas meditationes, & speculationes. In particulari vero colloquium secundum ad Christum ut impetret à Patre, explicandum erit rudioribus, hoc intelligi, non ut est Deus, sed ut homo mediator, & aduocatus, ut interpellat pro nobis,

Ad additiones quæ in libro exercitiorum ponuntur in fine primæ hebdomadæ, danda sunt pridie quam incipiantur exercitia, nempe meditatio, quæ dicitur trium potentiarum, & reliquæ, quia in ijs agitur de multis, quæ adiungunt meditationem. Decima tamen additio posset differri in sequentem diem, quia non est adeo necessarium, ut detur illo die. Deinde sequentibus diebus danda sunt reliquæ additiones, & re-

& regulæ de discernendis spiritibus, quæ conueniunt primæ hebdomadæ, & quæ conuenire videbuntur exercitanti, quas tamen non erit semper necesse scripto dare, sed id Instructoris iudicio permittitur.

Hæ additiones curandum est, ut exacte seruentur, quia ex ipsis valde pendet fructus spiritualis exercitiorum, quâquam ex altera parte cauere etiam debet omnis excessus, & habenda est ratio personarum, & complexionum, ut si qui essent natura melancholici, non debent nimium coarctari, immo potius dilatandus est eis animus, & idem de personis imbecillioris valetudinis, & insuetis ad hos labores, & ideo opus est prudētia, & discretionē. experientia enim ostendit quibusdam profuisse quod eis concederetur aliqua laxitas in his regulis seruandis, alijs autem profuit seueritas, & rigor, semper tamen mixtus suauitate.

De Confessione generali. Cap. XI.

Sive exercitans versetur in primis quinque exercitijs, siue alia adiungantur, cum iam id satis consecutus videbitur, quod in hac hebdomada ut finis proponitur, nimirum cognitionem intimam peccatorum, & veram contritionem, & ad id serio conatus, & diuinæ gratiæ cooperatus, tam per exercitia, quam per additiones iudicabitur, moneri debet, ut se ad generalem confessionem disponat, & nisi in-

structori nimium fatigatus videatur, poterit adhuc pergere in meditando per vnam, aut alteram horam aliquid quod ad compunctionem peccatorum faciat, vel si id magis expedire iudicetur, aliquid legendo ad eum finem.

Vt autem hoc diligentius, & accuratius faciat, indicandum est ei quantæ sint utilitates huius confessionis generalis, de quibus utilitatibus agitur in ipso libro Exercitiorum post examen generale. Quod si nulla alia esset, hoc certe satis esse deberet, quod experimur homines plerumque, aut sine examine sufficienti, aut sine debito dolore, nullo vel valde infirmo melioris vitæ proposito ad confessionem accedere, ac propterea ad consequendam pacem conscientiæ, & ad tollendos scrupulos, qui si non antea, saltem in puncto mortis animam excruciare, & in periculum salutis æternæ adducere solent, multum prodest, semel se ab omnibus antea facta vitæ peccatis abluere. Quam etiam ob causam, etsi cauendum est à nimia anxietate in facienda hac confessione, ita ne semper deinde maneant scrupuli, ac reliquiæ, vt quibusdam contingit, tamen ex altera parte studendum & conandum est, vt ita diligenter, atque accurate fiat, vt postea secura esse possit anima, se fecisse quod in se erat; nam sine hoc nunquam frui poterit illa pax animi, & tranquillitas conscientie, quam diximus. Ideo præter proprium studium, & diligentiam exercitantis iuandus est etiam aliqua

qua via, & methodo, nempe directorio aliquo ad bene confitendum, cuiusmodi iam multa extant bona, & apta, si opus fuerit, & pro cuiusque indigentia.

Aliquando etiam, præsertim insignioribus hominibus, proderit dare legendam Summam Nauarri, vbi agit de statibus, vt attente considerent, quæ ad suum statum pertinent. Sic enim melius videbunt in quibus defecerint, que si nostri per se proponerent, fortasse non tantam ijs fidem haberent, & possent putare eos esse nimios in vrgendis conscientijs.

Hanc generalem confessionem, vt plurimum magis expedit non fieri ei, qui tradit exercitia: si tamen exercitans ei confiteri mallet pro sua deuotione, vel sacerdotum penuria, aut aliæ causæ ita exigerent, nihil impediret quin etiam ipsi fieri posset.

De fine primæ hebdomadæ. Cap. XII.

Quoniam, vt supra dictum est, exercitiorum hebdomadæ non dierum spatio definiuntur, sed ex effectu, qui in eis prætenditur, ideo huius primæ hebdomadæ tempus vel contrahi, vel prorogari poterit, prout citius, vel tardius quisque contritionem, deuotionem, vel meditando modum assecutus fuerit. Alij enim celerius, alij ferius eo perueniunt. Illud tamen notandum, eos homines, qui multum proficiunt in via spiritus, & qui iam ab aliquo tem-

pore Sacramenta frequentant, aut qui multum cupiunt statuerere de modo vitæ suæ, in quò magis Deo domino seruire possint, non esse diu detinendos in hac prima hebdomada. Immo si fieri possit, quatuor, aut quinque diebus absoluerere eam debent. Contra vero faciendum in ijs, qui nõ ita dispositi sunt. hi enim vt peccata sua defleant, & vt peccati turpitudinẽ, ac scditatem agnoscat, debet diutius in his exerceri.

Qui absolutis exercitijs primæ hebdomadæ ad reliqua progressurus est, postquam generaliter confessus fuerit, & communionem sumpsit, saltem per vnum diem vacare debet ab illo labore tam intenso meditandi. Interim tamen possit in mète versare parabolã illam filij prodigi, applicando eam ad seipsum, aut aliquid eiusmodi. Porro ad cõmunionem est ita etiam disponendus, vt ad eam accedat cum reuerentia, & fide, & gustu, & ob eam causam data est ei aliqua meditatio ad hoc apta.

De secunda hebdomada, & primo de fine qui in eã prætenditur. Cap. XIII.

Finis, & scopus, qui exercitijs omnibus primæ hebdomadæ præfixus est, hic præcipue est cognoscere quod errauimus ab eã via, quæ nos ducere debebat ad vltimũ illum finẽ, cuius causa creati sumus, & consequenter dolere de tali, & tanto errore, & concipere intensum desiderium redeundi in illam viam, & in ea semper perse-

perseuerandi. In hac autẽ secunda hebdomada, finis est, proponere sibi Christũ dominũ, ac Salvatorẽ nostrum, vt verã viam, iuxta illud, quod ipse dixit: Ego sum via, veritas, & vita, & Nemo venit ad Patrẽ nisi per me. Ipse enim est exemplar à Patrẽ hominibus propositum, cuius imitatione emẽdemus, & componamus mores nostros corruptos, & dirigamus pedes nostros in viam pacis. Quare cum Christi vita sit perfectissima, & ipsa idea virtutis, & sanctitatis, sequitur, vt quo vita nostra propius ad eam imitatione accesserit, ipsa quoque perfectior sit, immo & propius accedat ad vltimum finem suum, ideoq; eo etiam facilius sit. Propter hanc causã hæc secunda hebdomada respondet viæ illuminatiæ, quia Christus est sol iustitiæ, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, & ad hoc venit, vt illuminaret sedentes in tenebris, & vmbra mortis, & quoniam peccata, & prauæ affectiones obtenebrant animam, eamq; impediunt, & retrahunt à Christi imitatione, ideo hæc prius eradicanda ex corde erant primis illis exercitijs, & meditationibus.

Dispositio quam P. N. Ignatius requirebat in ijs, qui facturi essent exercitia huius hebdomadæ, est, vt ostendant feruorem, ac desiderium progrediendi ulterius ad deliberandum de statu vitæ. Quare qui hoc nollet, vel tepide vellet, etiam si cuperet progredi in meditationibus, melius esset eum differre ad vnum, aut alterum

mentem. Hoc enim negotium eiusmodi est, ut nisi cum feruore spiritus suscipiatur, non possit habere bonum successum: requirit enim magnum, & fortem, & constantem animum, qui ex augmento deuotionis proueniat. Verum est quod si quis esset, a quo nihil magnum sperari posset, quia non esset admodum capax, vel impeditus esset statu matrimonij, possit pro eius captu, aliquid addi de sequentibus hebdomadis, ut dirigatur institutu, in quo est ad bene viuendum in eo. Ceteros autem melius est relinquere cum fame, ut sciant adhuc sibi restare aliquid quod faciant. Contingit enim saepe ut hac dilatione experientia ipsa apertius eis detegat suas necessitates, & infirmitates; quod facit, ut deinde ardentiores, & magis dispositi redeant.

De exercitijs secundae hebdomadae.

Cap. XIII.

Primum exercitium in hac secunda hebdomada, est de Regno Christi, quod tamen non computatur inter meditationes, quia prima est de incarnatione Domini. Est igitur quasi fundamentum quoddam, aut proceuium totius huius tractatus, & summa, ac compendium vitae, & operum Christi Domini in eo negotio, quod eis commiserat Pater, de quo scriptum est, Opus illius coram eo, & ipse Dominus. Opus quod dediti mihi, ut facerem. Et statim

addit,

addit, quid nam id esset, Clarificauit e super terram, manifestauit nomen tuum hominibus. Vocat autem omnes homines in societatem patri, & tam gloriosi operis, vnumquemque iuxta suum gradum. Ex quo iam incipit apparere diuersitas graduum in imitatione Christi. Dispositio autem quae requiritur in anima eius, qui facit exercitia, haec est, ut quantum est ex sua parte tédat in id quod perfectius est, si Dominus dederit gratiam, & vires. Vnde aperte colligitur ex hoc iam loco animam incipere preparari, & disponi ad electionem status, quae postea suo loco expressius proponetur. Sic enim mirabili quodam artificio Spiritus sancti hic anima excitatur ad perfectionem, ut deinde hanc eandem perfectionem eliciat, & indaget in omnibus sequentibus meditationibus, Incarnationis, Natiuitatis, & aliarum, & ita perfectionis semina, quae hic sparguntur, per illas deinde meditationes latenter crescant, & promoueantur, donec in tempore electionis suum fructum ferant. Atque hoc bene notandum est Instructori pro sua directione, non quod de hoc monere debeat exercitantem, sed potius sinat res ipsas per se in eius anima operari, vniquemque suam exercere. Neque hoc tamen impedit, quin haec meditatio, sicut etiam quae deinde sequetur de duobus vexillis, tradi possit etiam ijs qui non sunt facturi electionem, quoniam etiam hi ea iuari possunt: siquidem in genere tantum agunt de ijs, quae ad maiorem Dei

gloriam ab vnoquoque fieri possunt in Dei obsequio pro cuiusque capacitate.

In hac secunda hebdomada notandum est, addi hic vnum præludium. Nam cum in prima hebdomada, primum præludium sit constitutio loci; hic ante constitutionem loci ponitur quædam repræsentatio historiarum, seu mysterij quod meditandum occurrit. Hoc autem non ita intelligendum est, vt tunc immorari debeamus in meditando illo mysterio. Sic enim nihil differret præludium à meditatione, sed ita est accipiendum, vt in primo illo præludio proponatur historia generatim, & quasi tota in communi, vt sciatur materia, de qua tunc cogitandum est, & anima incipiat in ea actuari, & ad eam eleuari, deinde vero in ipsa meditatione incipiat in singulis eius partibus immorari, easque ponderare, & penetrare. Vt cum quis conijcit oculos in tabulam aliquam pictam, in qua sit varietas rerum pictarum, prius vnico intuitu omnia confuse cernit, & scit quid in ea tabula contineatur, postea vero figit oculos in singulis particularibus rebus, quæ ibi pictæ sunt, easque sigillatim melius, & accuratius perpendit.

Quod autem attinet ad puncta harum meditationum, sumenda erunt in fine libelli exercitiorum, vbi mysteria vitæ Christi ordine posita sunt distincta fere singula tribus punctis, etsi simplicioribus, qui ea non legerint, aut legere non possint in Euangelij, explicatis tradi

tradi oportebit addita breui declaratione, vt dicitur secunda Annotatione ex viginti. Vnde quod in meditatione Incarnationis, & Natiuitatis etiam dicitur de contemplandis personis, & earum verbis, & operibus, intelligi debet, referendo ad illam, quam diximus distributionem quæ in fine libri ponitur, nempe cogitando hæc in singulis punctis, vt occurrunt ordine suo, non autem quod necessarium sit omnes prius personas totius mysterij, deinde omnia verba eiusdem, ac demum opera separatim meditari: hoc enim præsertim in quibusdam meditationibus pareret confusionem. Quare hoc tatum voluit P. Ignatius regulam dare in singulis punctis, quo meditantis intentio ferri debeat, primum quidem in ipsas personas, quæ in illo puncto occurrant, tum ad verba, si prius verba, vel ad facta, si prius occurrant facta. Et ita absolute vno puncto transeat ad aliud, eundem ordinem in eo seruando. Caterum etsi hic tantum mentio sit de his tribus, non tamen prohibetur, quin vt dicitur in tertio Notabili quartæ hebdomadæ, possint etiam addi alia puncta, vt v. g. cogitationes, & affectus personarum interiores, tum etiam virtutes, & præterea modus, & finis mysteriorum, quæ occurrunt, causa item, & effectus, tempus, & reliquæ circumstantiæ, vt fecundior sit meditatio, & maior eius fructus.

Exercitium quintum, quod est applicatio sensuum, est facile valde, & vtile, imaginando nos

nos videre, & audire verba, aut strepitum si qui sit, vel tangere, aut osculari, siue loca, siue personas, quod tamen fieri debet cum omni reuerentia & modestia, ac timore. Olfactum P. N. Ignatius refert ad odorandam fragrantiam animæ ex donis Dei, & gustum ad gustandum eius dulcedinem, quod utrumque significat presentiam quandam rei, vel personarum, quas meditamur cum gustu & amore earum tenero. Quod autem hic dicitur facta meditatione Incarnationis & Natiuitatis, faciendam deinde separatim hanc applicationem sensuum, intelligendum est idem deinceps fieri debere in reliquis meditationibus vitæ Christi, & si non magnopere refert, ut fiat semper in meditatione separata: sed potest etiam fieri in eadem meditatione, diuerso tamen tempore, & hoc præsertim in quibusdam exercitijs, in quibus non adeo locum habet hæc applicatio sensuum, ut vnâ horam occupet. Differt autem applicatio ista sensuum à meditatione, quoniam meditatio est magis intellectualis, & magis versatur in ratiocinatione, & omnino est altior. discurret enim per causas illorum mysteriorum, & effecta, & in eis inuestigat attributa Dei, ut bonitatem, sapientiam, charitatem, & reliqua. At vero applicatio non discurret, sed tantum inhaeret in illis sensibilibus, ut in aspectu, & auditu, & reliquis eiusmodi, quibus fruitur, & delectatur cum profectu spirituali. Est autem eius duplex utilitas, interdum enim cum anima non potest profundiora

diora speculari, dum in his immoratur paulatim disponitur, & eleuatur ad illa altiora. Interdum autem contra, anima iam impinguita, & feruens deuotione ex cognitione illorum mysteriorum altiorum, descendens deinde ad hæc sensibilia, in omnibus inuenit partem, & consolationem, & fructum ex abundantia amoris, qui facit ut minima quæque ac vel ipsi nutus magnificent, & materiam amoris, & consolationis præbeant. In mysterijs Christi tradendis debet Instructor ea desumere ex ipso libro exercitiorum, in fine, vbi, ut dictum est, descripta sunt cum suis punctis. Quare qui magis versati sunt in meditando, ijs satis erit dictare, vel dare in scriptis puncta, ut ibi habentur, admonendo, ut semper eandem formam teneant, quam prima die. Cum alijs autem minus versatis oportebit ad particularia magis descendere, accommodando præludia ad materiam, & introducendo eos, ut sciant sibi proponere personas cum suis circumstantijs, tum earum verba & facta &c.

Si qui se exercet, fatigatus videatur, immo etiam si non adeo fatigatus sit, tamen ut melius durare possit, expedit, ut detur illi aliqua relaxatio in horis meditando, & tunc omitti poterit meditatio, quæ fit media nocte, & retineri alia quattuor horæ.

Potest etiam in hac hebdomada, & sequentibus post absolutas meditationes reliquo tempore legi aliquis liber, sed eiusmodi, qui pietatem

tem potius nutriat, quam intellectum nouitatibus exercent, ut sūt aliqua ex operibus S. Bernardi, vel Gerson de imitatione Christi, vel Granata. Si vero liber hic contineret aliquem tractatū de Christi mysterijs, non expediret, ut ea legerentur, de quibus postea faciendæ sunt meditationes, sed de quibus iam factæ sunt, vel quæ eo die sunt faciendæ.

Quod attinet ad visitandum eum, qui exercetur, semel saltem esset visitandus in die, excepto tempore electionis, quo tempore solent incidere frequentiores desolationes & perplexitates, quæ crebriorem visitationem requirūt.

De electione. Cap. XV.

IN omnibus exercitijs nullus est difficilior locus, aut qui maiorem dexteritatem, & discretionem spiritualem requirat, quam electionis, quoniam hoc tempus expositum est diuersis motibus animi, & sæpe etiam erroribus, cum homo non solum à malo vincatur, sed periculis etiam boni, & recti imagine fallatur. In hac ergo materia illud ante omnia intelligendum videtur, & ante oculos tenendū, quanti referat eligere statum vitæ. Nam si homo, ut rationalis, debet omnibus suis actionibus persequere finem congruentem rationi, Christus autem debet omnia opera sua dirigere ad finem supernaturalē: si hæc ergo in singulis actibus fieri debent, quanto magis in capiendo statu

do statū, ex quo scilicet consequuntur fere omnia opera vitæ nostræ, ita ut, si finis ipsius status sit vitiosus, ea etiam quæ ad finem consequuntur, oporteat esse vitiosa. Deinde ut in corpore animantis plura sunt membra, neque omnia membra sunt oculus, aut omnia pedes, ut ait S. Paulus, ita in hoc corpore Ecclesiæ oportet esse varios gradus, & status. Huius autem diuisionis, & partitionis auctor est spiritus sanctus, ad quem pertinet singulis suum locum tribuere. Vnde Apostolus eodem loco: diuisiones gratiarum sunt, idem autē spiritus, & diuisiones ministeriorū sunt, idem autem dominus, & diuisiones operationum, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus. Ex quo constat, ut famuli à suo domino suo quisque operi, ac munerī destinantur; sic homines à Deo; ac proinde nō debere hominem impedire in se ipso id, quod Deus in eo, & de eo agere vult, sed oportere ut ei fideliter seruiat in quacunq. re eius maiestas voluerit. Accedit etiam propria utilitas, eaq. magna, quoniam pertinet ad salutem æternam. Nam etsi Deus nemini negat auxiliū necessarium ad salutem, tamē non est dubium, quin ijs multo abundantius gratiam suam, & lumen atque opem communicet, qui non se in aliquem vitæ statum ex libito suo intruserunt, sed eum elegerunt, quem præmissa diligenti consideratione putarunt esse iuxta diuinum beneplacitum.

Denique si nos in tanta re nostro iudicio, ad placito

placito gubernare velimus, facile in maximos & maxime perniciosos errores incidemus, si vero Dei voluntatem executi fuerimus, ille ut Pater, & creator noster, nihil de nobis statuet, quod nobis vtile, & salutare non sit, immo vero etiam aptum, & accommodatum nobis, quoniam ipse noscitur figmentum nostrum. Hæc igitur & alia in hanc sententiam non solum Instructori vtilia erunt, ut in hoc negotio magnum studium adhibeat, sed multo magis ei, qui facit exercitia, ut videat quo animo agere debeat rem adeo necessariam.

Igitur, ut in hoc tractando aliquis ordo seruetur primo dicemus quales esse debeant, qui ad electionem admittuntur, secundo quales ipsi qui eos dirigunt, tertio, quæ sint res, de quibus est electio: quarto quæ in ea regulæ seruandæ. quinto quis sit ordo, & praxis electionis faciendæ.

Circa primum, apertum est non omnes esse admittendos ad electionem status. Qui enim iam tenent statum determinatum, ut coniugati, aut religiosi non debent de hoc agere, sed tantum iuuari debent, ut in suo quisque statu ad perfectionem tendat pro mensura gratiæ, quam ei Dominus Deus concedat. Qui autem adhuc statum non habent, non tamen omnibus indifferenter dari debet electio, ut habetur in septima parte *Conf. 4. 4. lit. F.* vbi dicitur quod non nisi paucis, ipsiq. huiusmodi, ut ex certis professionibus, vulgaris ad Dei gloriam, speretur.

speretur. Igitur, qui vel incapaces essent huius perfectionis, aut quos constet habere passionem quædam indomitas, aut malos habitus, qui videantur incorrigibiles, non essent admittendi, nisi tam certa signa essent peculiaris cuiusdam gratiæ, ut hæc omnia suppleret. Secundo præter naturam, & mores aptos, requiritur etiam, ut ille cui datur electio, eam ipse desideret, & petat. Et hoc omnino necessarium est, & nullo modo alioquin dari debet, multo autem minus ingeri & obtrudi non cupienti. Nam præterquam quod qui sic affectus est, omnia quæ ei dicentur, cum suspitione accipiet, & ideo ipsi iuuari non poterit, est etiam ea causa, quod in electione faciendâ multæ & magnæ incidunt difficultates, etiam cum voluntas bona, & feruens est; quare multo erunt maiores, cum voluntas languet, & ideo nunquam eas superare poterit.

Tertio valde expedit, ut qui ingreditur electionem, studeat esse liber ab omni affectu inordinato, & plane ad omnia indifferens, ad hoc vero vnum inclinatus, ut sanctum Dei beneplacitum sequatur, quodcumq. illud esse cognouerit. Quare si cerneretur eum nimis propendere ad diuitias, minus autem ad paupertatem, non esset bene dispositus, nec sperandus esset bonus exitus in electione. Ille enim affectus auersus a via perfectiori, & ad imperfectiorem conuersus, intellectum traheret ad excogitandas rationes tali affectui consentaneas. Ac cum ut

dici solet, quicquid recipitur, recipiatur ad modum recipientis, facile fieret vt existimaret illam esse Dei voluntatem, quæ est ipsius voluntas. Oportet igitur vt perueniat ad tertium gradum humilitatis, qui ponitur in libro exercitiorum, aut saltem ad secundum, cui comparando seruiunt meditationes de vexillis, & de tribus classibus & aliæ, de quibus infra dicitur, & ideo esset in ijs meditationibus diutius retinendus, vt paulatim disponatur, ad hoc æquilibrium animi, partim conando propria diligetia, partim id à Deo petendo feruentibus orationibus. Quod si ad hanc resignationem & indifferentiam non peruenerit, tota tractatio de modo eligendi relinquenda est, & tunc si ita expedire videbitur, procedendum in reliquis exercitijs faciendis, vt si fieri potest, per ea ad maiorem maturitatem perducatur, vel post breue tempus finis eis imponendus.

Quarto omnium optima est illa dispositio vt non modo non magis propèdeat ad terrena retinenda, sed quoad fieri potest, voluntatem suam semper inflectere conetur ad id quod perfectius est. Nam licet re ipsa non id electurus sit, quia fortasse Deus non eum vocet ad talem statum, tamen nihil ei nocebit, immo plurimum proderit tale desiderium; ac proinde in his exercitijs semper proponitur via perfectior, tamquam magis optanda, & à Deo petenda. In quo valde notanda est sententia quadam Patris Ignatii, quæ inuenta est in quodam eius sermo-

pto,

pto, vbi ita ait, debere Instructorem ita disponere eum, qui est in exercitijs, vt omnino resignatus sit, tam ad consilia sequenda, quam ad præcepta, immo vero quantum in ipso est magis inclinatus sit ad consilia, si id maius Dei obsequium fuerit: & addit maiora vtiq. signa requiri ad statuendum quòd ea sit Dei voluntas, vt quis in eo statu maneat, in quo satis sit seruare præcepta, quam vt viam consiliorum ingrediatur, quia Dominus iam aperte ad consilia exhortatus est, at vero in illo statu magna ostendit esse pericula.

Vltima est ea dispositio, quam idem P. Ignatius eodem loco præcipit, nempe vt qui facit electionem, colligat se totum intra se, & toto tempore quo durat hæc deliberatio, claudat sensus, claudat animum omnibus alijs rebus, nihilq. velit videre, aut audire quòd nõ de sursum sit. Quibus verbis duo indicantur. primò vt anima non sinat se distrahi ad alias cogitationes, sed hoc vnum agat, & huic vni intentata sit, ceteris omnibus negocijs à se reiectis. Alterum est, vt in hac deliberatione non admittat rationes, quæ non sint è cælo, id est nullas admittat, quæ sapiant carnem, & sanguinem, aut aliquid humanum, ac terrenum, quia omnia manare debent ex vno illo principio, quod est desiderium gloriæ Dei, & exequendi eius voluntatem. hic enim est verus ille sumptus ad edificandam turrin, de qua est in Evangelio, & hoc magnam animæ fiduciam

est

E

asert,

affert, quòd Deus non finet eam decipi, quia cum eum in toto corde, & in veritate quærat, nunquam se Deus ab ea auertet, cuius scilicet tanta est bonitas, & amor in suam creaturam, vt etiam occurrat sæpe non quæretibus. Quod licet ita sit, & ea sit perfecta electio, ad quam solius Dei amor impellit, tamen si præcipuus quidem esset amor Dei, sed præter illum aliquid etiam accederet quod eodem inclinaret, modo non repugnans Dei legi, ac voluntati, & ex sua natura bonum, vtputa consolatio propria, & quies spiritualis, ratio valetudinis, aut aliquid eiusmodi, non propterea improbanda esset electio. Hæc tamen oportet semper minus esse præcipua, & minus præcipue mouere, & hæc ipsa ad Dei amorem referri.

Circa secundum, officium eius, qui tradit exercitia in hoc particulari negotio, est cooperari motioni diuinæ, eamque non præire, sed sequi, & ad hoc disponere animam eius qui facit exercitia, remouendo impedimenta, nempe errores, dolos, affectiones, atque inclinationes inordinatas. Non debet eum mouere vel ad vnam, vel ad aliam partem vt dicitur in 15. annot. ex priorib. Et si enim ex natura sua licitum est, ac meritorium etiam hortari ad perfectiora, tamen vt eiusmodi deliberationes solidius fiant, & sine vlla humana persuasionem, multo melius est permittere, vt solus Deus cum sua Creatura tractet, nec aliquis

tertius intercedat: & hoc maxime in exercitijs, vbi se anima ad hoc ipsum disponit. Ratio huius est, quia electio tantæ rei, vt est status vitæ, non debet niti persuasionem, aut inductionem humanam, sed sola Dei voluntate alioqui metuendum esset illud, quod Dominus dixit; Omnis plantatio quam non plantauit Pater meus cælestis eradicabitur. Et cum in eiusmodi via per se ardua, & deinde Dæmonum inuidiæ exposita sine dubio secuturæ sint multæ tentationes, ac difficultates, non potest vllum auxilium, ac subleuatio expectari ab homine qui nos induxit, nisi leuemus oculos nostros in cælum, & dicere possumus Dominus solus Dux meus fuit, quoniam iuxta Apostolum sperandum est, eum qui dedit velle, daturum etiam perficere, & confirmaturum vsque in finem. Ex quo colligitur, eum qui dirigit in hac electione debere ipsum quoque suo modo indifferenter esse, vt fideliter peragat opus, quod ei commissum, & creditum est, idque tantum respiciat, & cupiat, vt Dei voluntas, & beneplacitum compleatur, nihil apponens de suo spiritu proprio. hoc enim est immittere falcem in messem Dei, & præterea posset aliquando præbere materiã tentationum exercitanti, quia maneret semper aperta dæmoni hæc porta, suggerendi quod hominis insinuat ad religionem inductus esset. Persuadeat autem sibi illud tutum fore, ac sine periculo quod indagauerit iuxta regulas sanæ electionis. Tantum

tum diligens sit in subleuando, ac dirigendo quem Dominus eius curæ ac fidei commisit; Vigilet in detegendis fraudibus, & paralogiis Dæmonis, quoniam ex falsis principijs, qualia ille suggeret, sequetur non nisi falsa conclusio. Animaduertat etiam contingere sæpe vt quis ingrediatur in electionem cum optima dispositione, & tamen in ipso articulo eligendi insurgat in ipso aliquis sinister affectus, qui omnia perturbet, & suffocet bonum semen; & ideo cautus sit, & industrius ad hæc omnia tum prouidenda, tum præcauenda.

Circa tertium, illud certum est rem omnem, quæ sub electionem cadat oportere esse bonam, siue sit negocium aliquod particulare, siue status totius vitæ. Electio autem status versatur circa duo sit ne manendum in præceptis, an progrediendum ad consilia, si consilia sequenda, num in Religione, an extra eam. Quanquam enim vix iam extra religionem seruari possunt, tamen potest esse talis natura, vt non sit valde idonea ad communitatem vitæ, & obedientiam, & tamen possit seruare paupertatem & castitatem. tertio si in Religione, restat etiam in particulari quis ordo eligendus, quia alios vocat Dominus ad maiorem solitudinem, alios ad iniuandos proximis, & ipsa naturalis complexio vel corporis, vel etiam anima alij instituto aptior est. Quarto electa peculiari religione, deliberatur etiam de tempore, & de modo eligendi.

quendi. In eligenda hac autem vel illa religione, cauendum est, primo ne eligatur aliqua iam corrupta, vel in qua non vigeat obseruantia. secundo inter illas ipsas in quibus viget obseruantia, præferenda est ea, cuius institutum sit perfectius, in quo diiudicando est optima doctrina sancti Thomæ 2. 2. quæst. 188. art. 6. & habenda est maxime ratio personæ, non solum iuxta vires & propensionem, sed etiam iuxta dotes, & talenta, quæ habet propter maius Dei obsequium. In tempore autem exequendi diuinam vocationem est interdum peculiaris difficultas, quoniam in his, quæ repugnant sensui, solet humana infirmitas proerastinari quantum potest, & causas morarum innectere, seq. ipsam decipere, querendo rationes differendi. Quare optimum est, hanc ipsam difficultatem profigare in exercitijs, & cogitare quod ait sanctus Ambrosius, Nescit tarda molimina Spiritus sancti gratia. Imitanda est etiam promptitudo Apostolorum, relictis statim rebus, & patre: valeatq. illa ratio, Si aliquando, cur non modo? & si non modo, fortasse nunquam. Nunc enim recens est Dei motio, & eius auxilium, postea vero facile fieri potest, & fit quotidie, vt refrigescat hic spiritus, & sic multo difficilior erit resistere pugne carnis, & diaboli. Et hæc de electione consiliorum. Si quis vero eligat seruare præcepta, restat adhuc consultandum, in quo statu, aut in qua ratione viuendi, quæ fer-

uct, quæ singula discutienda sunt, ut eo melius, & cum maiori luce vita instituat. Deniq. in alijs particularibus negocijs, ut in suscipienda aliqua re, vel non suscipienda, utendum est his iisdem regulis, sumendo scilicet eam partem ipsarum quæ sufficit pro qualitate rei. Modus autem, seu regula etiam in his omnibus particularibus actionibus, est omnia metiri ex Dei honore, nullo habito respectu ad proprias commoditates, maxime temporales, ut intentio semper in Deum recta sit, nec inflectatur ob aliquid terrenum.

Circa quartum declaranda sunt tantum tria tempora electionis faciendæ, quæ habentur in libro Exercitiorum: nam his bene cognitis, nihil ferè aliud desiderari posse videtur. Sed de primo modo pauca sunt dicenda, cum scilicet adeo clare constat de Dei voluntate, ut ne dubitari quidem de ea possit, pro cuius exemplo ponitur vocatio Matthei, & Pauli. Et quamvis iam non contingant eiusmodi vocationes ita miraculosæ, tamen & legimus, & videmus quasdam, quæ quodammodo ad eas videntur accedere tanta claritate, & satisfactione spiritus, tamq. certa illustratione diuinæ voluntatis, ut ne in his quidem videatur cadere posse dubitatio. Sed hic modus nimis extraordinarius est, nec cadit sub regulis: & ideo nec à Deo petendus, aut expectandus est, & ob hanc etiam causam, cum tam rarus sit, non multum est in eo insistendum, & tan-

tantum obiter declarandus ei qui facit exercitia. Secundus igitur modus est magis ordinarius per inspirationes, & motiones internas in voluntate, easq. tam efficaces, ut sine villo intellectus discursu, aut fere nullo, voluntas feratur ad Dei feruitatem, & ad perfectionem. Tertius modus procedit per viam intellectus, nempe ratiocinando, & ponderando rationes pro vna, & pro altera parte, & demum eligendo id quod, omnibus perpensis, melius iudicatur. Itaque etiam si hæc duæ potentia animæ ita coniunctæ sint, ut vna sine altera in eligendo operari non possit, est tamen hæc differentia, quod in priori modo voluntas præcedit, in intellectu vero sequitur, & ab ea trahitur sine villo suo discursu, aut cunctatione, in posteriori autem præcedit intellectus ipse, tamq. multas rationes voluntati proponit, ut eam extimulet, & impellat in eam partem, quam iudicat meliorem. Et quidem hoc supposito, quod motio illa sit immediate à Deo, sine dubio hic modus excellentior est, & altior, quia etiam Aristoteles, ut refert S. Tho. ita ait illis qui mouentur secundum instinctum diuinum, non expedit consiliari secundum rationem humanam, quia mouetur à meliori principio, quam sit humana ratio. Sed posterior via nempe per ratiocinationem, & discursum, est securior, & tutior. Pro notitia autem prioris declarandū est exercenti se quid sit consolatio, & quid desolatio de qua vtræque agitur in cæptis, & quibus

ta regula discernēdi spiritus. Hæc autem consolatio non est habitus, sed veluti spiritalis passio data supernaturaliter, cuius natura est, vtdum præsens est, facile exerceatur actus virtutis, immo cum delectatione & gustu, & cum inflamatione affectus. contra vero facit, vt opera carnis despiciant, & insuauia videantur. Eius partes, vel modi varij sunt, vt pax, & quies quædam interior, gaudium spirituale, lumen, & clarior cognitio rerū diuinarum, lachrymæ, mentis eleuatio in Deū, spes in Deo fixa, sensus rerū æternarū, cōuersio ad cœlestia, calor sãcti amoris, & si qui sũt similes alij effectus, vel affectus, qui sunt omnes à spiritu bono. Desolatio cōtra est tristitia, perturbatio animi, spes in rebus, vel personis humanis, amor rerum inferiorū, ariditas, depressio, & euagatio mentis in res huius mundi, quæ sunt omnia à spiritu malo.

Hoc igitur posito ad cognoscendum vtra ex duabus partibus, de quibus cōsultatur, magis placeat Deo, debet homo in se ipso notare, & animaduertere, quādo sentit consolationē, ad quam partē eum inclinet consolatio, & tranquillitas animæ, & contra desolatio cum eā sentit, ad quam partē eum magis inclinet. Et cum his temporibus cōtrarijs videat se moueri ad contrarios effectus, debet pro certo habere, nasci id ex principijs contrarijs. Proprium enim est spiritus mali, inuadere animam tempore desolationis, eamq. obruere pusillanimitate, & tristitia, & torpore; contra vero proprium est boni
spiri-

spiritus, afferre animæ lætitiā, & tempore lætitiæ cum ea tractare, & in eam influere. Vterque enim dat ex eo quod habet, & quod abundat, vt constat ex regulis discretionis spirituum præsertim quæ huic secundę hebdomadæ conueniunt, quæ valde opportuna sunt hoc tempore & sine illis ferè ambulabitur in tenebris. Est etiam alter modus, & praxis huius rei, quam ponit P. N. Ignatius illa similitudine eius qui præsentat Principi suo genus aliquod cibi, vt exploret quā eum ei arrideat. Sic anima cum profunda humilitate, & feruenti amore, ac desiderio gratificandi Deo, offerat ei diuersis temporibus modo vnam modo alteram rem, obseruans quænam ex illis a Deo magis accipiatur, & admittatur, dicens semper, Domine quid me vis facere? Quod non solum ore, aut leuiori mentis affectu, sed toto corde, & multis cordibus, si tot haberet, ei dicendum, & sentiendum est.

Rorò inter alia indicia diuinæ voluntatis vocantis ad statum perfectiorem, illud est optimum, si anima sentit sibi promitti tantum pecunia spiritalis, quantum necesse sit ad edificandam hanc turrē Euangelicæ perfectionis, id est, si sentit labores huius vitæ, qui alijs ita graues videntur, & ipsimet antea ita videri solebant, nunc leuiore, & faciliores redditis, vt voluntaria paupertas, vel abnegatio propriæ voluntatis, vel caritatis obseruantia, & reliquarum virtutum exercitatio, iam non adeo

adeo grauis ei videatur, vt de se ipſo ſcribit S. Auguſt. in libris Confeſſ. Secundum eſt iudicium ſi hæ cogitationes pergunt ſemper mouere ad bonum. Satanas enim licet ab initio diſſimulet, in progreſſu tamen non poteſt diu ſe celare, quin incipiat depromere ſuum venenum. Denique de eiufmodi ſignis boni, vel mali ſpiritus optime, & valde dilucide agitur in regulis diſcretionis ſpiritus poſterioribus lib. Exercitiorum, agit etiam Gerſon in libro de probatione ſpiritus, & Bonauentura de proceſſu relig. cap. 18. Atque hæc hæc tenus de ſecundo modo electionis, in quo ſi ita conſtet de diuina voluntate, vt anima planè confirmetur, & ſtabiliatur, nec deſideret maiorem certitudinem, poteſt hic cõquieſcere, ſi vero non ſufficiat, poterit progredi ad tertium modum. Hic autem bipertitus eſt, nam in prima parte ſunt ſex illa puncta, in ſecunda quattuor. Si ergo in priori non fiat electio, veniendum eſt ad poſtiorẽ, qui eſt vltimus modus, qui in hac materia tradi poſſit. Pro hoc autem modo, ſicut etiam omni tempore, quo durat electio, requiritur tranquillitas animæ, quoniam tempore turbationis non eſt locus electionis, cum ſcriptũ ſit Eccleſ. 2. Ne feſſiles in tempore turbationis, quare qui hanc tranquillitatem ſi ſe non ſentiret, fatius eſſet vt progrediatur in meditationibus donec tempeſtas deferueat, & deat ſerenitas, quoniam cum turbida eſt aqua,

nihil

nihil in ea perſpici poteſt. Suppoſita ergo hac tranquillitate, proponenda ſunt ex vna parte comoda, ex altera parte incommoda, pro uenientia ex ea re, de qua agitur, & ſingula bene aſſimanda, & examinanda, vt videatur quæ nam præponderent. Tantum illud obſeruandum, & aſtuandum, hic, quod ſupra attingimus, nempe has rationes, quæ ad deliberationem adhibentur, debere omnes proficiſci ex illo principio diuini obſequij, nec admittendos eſſe in hac conſultatione reſpectus humanos, aut terrenas cogitationes. Notandum eſt etiam quod hic tertius modus non ſolum tunc adhibendus eſt, cum in ſecundo modo nihil concludum eſt, ſed etiam ſi facta ſit electio conſert ad eam magis confirmãdam, & ſtabiliendam. Si enim anima certa eſſet, ſine dubio nihil ei eſſet amplius requirendum, ſed quia Angelus ſatanæ tranſfiguratur ſe aliquando in Angelum lucis, ideo hæc generalis regula eſſe debet, valde periculofum eſſe, cum homo vult ſe gubernare tantum per motus voluntatis, & ſenſus quofdam interiores, non adhibendo conſiderationem debitam. Et ideo probatio & examen fieri debet per lumen, quia, vt dicit Apoſtolus, omne quod manifeſtatur lumine eſt. Hoc autem lumen poſt lumen fidei eſt etiam ipſa humana ratio adiuta tamen, & illuminata lumine fidei, quæ ipſa quoque a Deo eſt, & non poteſt vnum repugnare alteri, quia neceſſarium

cessarium est vt verum vero consonum sit. Itaque hoc etiam signum est spiritus mali, quando refugit hoc examen, quia amat tenebras, & non vult venire ad lucem, vt non arguantur opera eius. Hanc igitur ob causam hic modus eligendi securior est, quia ratio fidei illuminata, & Ecclesiæ catholicæ doctrina instructa suo officio fungitur, & cū totas vires suas, & quicquid potest exponat in inquirenda Dei voluntate, fideliter facit quod in ipsa est. Si vero ad has rationes adiungatur, etiam experientia quam quis habeat suæ infirmitatis, vt manifeste sentiat salutem suam in sæculo exponi magno discrimini, non est dubium, quin securius etiam res procedat. Quod si præterea rationes istæ confirmantur per aliqua signa secundi modi quæ superius diximus, nempe pacis, consolationis, aut gustus, tum vero anima maiorem etiam satisfactionem, & claritatem accipit.

Quæret aliquis quid faciendum sit, si forte contingat, vt secundo tempore in aliquam rem inclinemur, tertio vero tempore in alteram ei contrariam, vel dissimilem. Respondemus esse diligenter rem examinandam per regulas discernendi spiritus, & per rectam rationem, & æstimandum pondus rerum mouentium vtroque modo. Quod si constaret clare quod ratio astipulatur electioni tertii temporis, securius est eam sequi, quia non est certum an motio illa secundi temporis sit a Deo,

Deo, & tunc maxime cum ratio aliud suadet. Contra vero si rationes, quæ tertio tempore mouent, essent debiles, motiones autem secundi temporis bene examinatae iuxta regulas videntur esse a Deo, & recta ratio eis non repugnat, tota electio secundi temporis est præferenda. licet enim prius clare non constaret per eam de Dei voluntate, tamen rebus melius agitatis, & discussis, accedente rationis testimonio potest fieri vt constet.

Restat nunc alterum, nempe tota praxis, & ordo proponendi electionem & manducandi eum, qui facit exercitia. In primis igitur hoc valde notandum est, quod etiam supra indicauimus, iam tum ab initio huius secundæ hebdomadæ incipere disponi animam per meditationem illam de Regno Christi, quæ mentem erigit a terrenis, & fluxis ad Saluatoris imitationem desiderandam, quæ quidem dispositio alenda est semper deinceps in eo qui se exercet, excitando eum, & dirigendo ad id quod perfectius est per reliquas meditationes, vt Natiuitatis, Circuncisionis, & alias, in quibus ita instruendus est, vt concipiat desiderium assimilandi se filio Dei, & præterea quam maximam possit erga eum gratitudinem, qui tanta nobis dedit, & tanta pro nobis fecit.

Deinde quarto, vel quinto die inchoantur meditationes electionis per illud exercitium pueri Iesu, cum remansit in templo, in quo vt dicitur

dicitur in libro exercitiōrum, cœpit dare exē-
plum huius Euangelicæ perfectionis, quando
patre putatiuo, & naturali matre relictis vol-
uit occupari in ijs quæ æterni patris essent.
Igitur ad disponendam animam electioni fa-
ciendæ, post hanc meditationem datur primo
exercitium duorum vexillorum, deinde eodē
die meditatio de tribus hominum classibus,
quæ ad hoc tēdit, vt iuxta eas exercitās se exa-
minet, & cognoscat affectum suum erga res
mundanas, et si in prima, vel secunda classe se
deprehenderit, conetur sibi vim facere, vt se
transferat in tertiam. Ad maiorem autem in-
telligentiā harum trium classium, notandum
est hoc in omnibus supponi, modum illum,
quo pecunia illa acquisita est, non esse illicitum,
ita vt obliget ad restitutionem. Nam
alioquin non posset homo indifferens esse ad
eam retinendam, vel relinquendam; quod ta-
men dicitur in tertia classe. Est ergo hic mo-
dus, vt quando v. g. aliquis ex nimio studio lu-
cri, vel ex aliquo alio affectu humano, & vi-
tioso negociatur. Secūdo notandum primam,
& secundam classem ita inter se differre, quod
vtraque habet quidem voluntatem quandam
infirmam, & remissam exuendi affectum ad re-
illam, sed prima classis nulla vnquam adhibet
media, nec cogitat de medijs, secūda vero ali-
quid amplius facit, quia adhibet quidem ali-
qua media, sed quæ ipsi placent, non autem iux-
ta Dei voluntatem, ac beneplacitum; & ideo
videt

videtur sibi parata omnia alia facere, præter
illud, vt priuetur re illa quam amat. tertia por-
ro ad hoc etiam parata est, si Deo ita placeat,
idq. tantum inquirat an placeat. Et sic patet
totam hanc meditationem eo tendere vt osten-
dat animæ quam turpe, & peruersum sit, si non
solum exuere nolit inordinatas cupiditates,
sed si velit quidem eas exuere, sed eo modo ve-
lit, quo ipsi libeat, & se non resignat in mani-
bus Dei. Ex quo apparet illam esse volunta-
tem admodum debilem, quia vere vult, & non
vult. Vnde quia res hæc tanti momenti est,
præsertim ad disponendam animam electio-
ni iam vicinæ, posset etiam exercitans ad maio-
rem claritatem, præter hanc similitudinem
trium mercatorum effingere sibi alias simili-
tudines, eiusdem tenoris, vt v. g. si essent tres
ægroti, qui sanari quidem omnes cupiunt, sed
primus nolit adhibere medicinas vllas prop-
ter earum amaritudinem, nec abscissionem
propter dolorem; secundus velit quidem adhi-
bere, sed quas ipse probet, ac iudicet, non eas
quæ aptæ sunt eius morbo, vt v. g. si nollet ab-
stinere à vino, aut similibus. tertius deniq. se
totum medico permittat, vt & dietam impe-
ret, & vrat, & secet ipsa etiā membra si opus sit.
Porro simul cum his duabus meditationi-
bus, quas diximus, nempe de duobus vexillis,
& de tribus classibus, vel si ita melius videatur
sequenti die, post meditationem de transitu
Christi à Nazareth, & de eius baptismo pro-
ponun-

ponuntur exercitati tres gradus humilitatis, vt quemadmodum dicitur in libro Exercitiorum, toto die eos animo verset: simul tamen vnum, vel duo mysteria vite Christi eodem die sicut in reliquis diebus meditanda sunt. Nam hi tres modi non dantur pro certa hora alicuius meditationis, cum non contineant nisi vnum punctum præcipuum, scilicet desiderium attingendi tertium illum gradum humilitatis, quod toto die mente reuoluendum est extra meditationem; immo etiam in meditatione opportuno tempore, adhibito triplici illo colloquio de vexillis vt ibid. dicitur.

His peractis accedendum iam propius est ad electionem, & in primis declarandum præludium electionum, quod fere coincidit cum fundamento posito ante exercitia, & ideo, qui bene illud meditatus fuerit, nullam in hoc habebit difficultatem. Interim Instructor exploret voluntatem exercentis se, an habeat indifferentiam de cuius necessitate supra locuti sumus, & si magis propendere ad imperfectiorem statum animaduernerit, explicet ei illud notabile, quod est in exercitijs post tres classes, vt scilicet qui sentit affectum repugnanti paupertati reali, petat à Deo, vt ipsum potius inclinet in illam partem. Cuius ratio est, quia virga incurua flectenda est in contrariam partem, vt deinde manens in medio, fiat recitat quod præsertim locum habet in hac materia cum illa pars sit recurior, & hoc nihil impedit

diat vel Dei voluntatem, vel libertatem nostram. Hoc ergo supposito pergendum est in meditationibus mysteriorum Christi, quæ sunt in libro Exercitiorum, & simul vacandum electioni, ad quam dirigendam, dandi sunt tres illi modi recte eligendi voce vel scripto, vt magis videbitur Instructori.

Electio autem ita peragenda est, non vt exercitans meditetur tres illos modos toto tempore meditationis, sed post peractam vnquamque meditationem, vel in aliqua eius parte, cum animus iam quietus est, tunc tempus proprium est agendi, & ratiocinandi circa rem propositam. Et ideo diligenter curandum est, vt meditationes, quemadmodum diximus, de Christi vita diligenter fiant suo tempore. Nam si quis omissis suis meditationibus vellet se totum dare cogitationi de electione status, non bene faceret, idque ei damnum afferret, quia per meditationes anima corroboratur, & illuminatur, & eleuatur à terrenis, vnde fit aptior ad Dei voluntatem, & cognoscendam, & amplectendam, & ad superanda omnia impedimenta, & contra si cessaret à meditando obscurior fieret, & infirmior. Quare, vt dictum est, dandum est suum tempus meditationi diuinarum rerum, quæ pro varietate mysteriorum occurrunt, & suum deinde tempus electioni, ne si anima tota occupetur in hoc negotio, hæc vna cogitatio exugatur, & exhauriat quodammodo succum & florē deuotionis, & ita reddatur languidior.

Quod si adhuc magis in particulari quærat-
 tur quomodo hoc faciendum sit, dicendum,
 quod si in secundo modo eligendi versetur, de-
 bet qui deliberat sine vlla sua ratiocinatione,
 aut discursu adhibito, dum facit meditationē,
 aut colloquia, & in summa dum constitutus est
 ante Deum, proponere oculis mentis suę viam
 consiliorum, & obseruare an sentiat in anima
 sua motus aliquos consolationis, aut desolatio-
 nis. Deinde proponere sibi viam mandatorū;
 & hoc idē circa eam obseruare. Nec est ad hoc
 necessaria particularis meditatio, vt paulo an-
 te dictum est, sed sufficit hoc facere dum ver-
 satur in meditationibus, & orationibus con-
 suetis. Et hoc idem faciat extra tempus medi-
 tationis proponendo hoc modo dicto, & obser-
 uando motus prædictos; nihil discurrendo per
 se, sed tantum audiendo vocem Domini, & se
 ad eam audiendam, & ad motum illum acci-
 piendum disponendo quantum poterit; maxi-
 me renouando sæpe resignationem, & deside-
 rium cognoscendi diuinum beneplacitum, &
 hoc semper curando, vt cesset omnis propria
 voluntas, aut inclinatio. Cum autem venerit
 Instructor, exigat ab eo rationē huiusmodi mo-
 tionū, & si boni vel mali spiritus signa deprehē-
 dat, vtatur regulis de discernendis spiritibus,
 sed ijs præcipue, quæ secundæ hebdomadæ con-
 ueniunt, & declarat ei quantum satis esse iudica-
 bit ad ipsum dirigendum, vel erigendum slo-
 pus fuerit. Et si bene procedere hac via vide-
 bit

bit alia meditatione proposita hortetur, vt
 eandem viam teneat circa electionem propo-
 sitam, vt experiatur an durent eadem motio-
 nes, an aliæ contrariæ succedant. quod si con-
 trariæ occurrerint, conetur discernere per
 prædictas regulas, quæ sint bonæ, quæ malæ.
 Si hoc modo secundi temporis non conficitur
 electio, quia qui exercetur nullam notatu di-
 gnam motionem in se sentit, vel sentit in y-
 tramq. partem, adhibendi sunt modi tertij
 temporis, prior, & posterior; qui ei decla-
 randi erunt, vt cum priori modo aliquid con-
 stituerit, idem deinde expendat posteriori, &
 si idem resultet ex utroque, id bonum signum
 est bonæ electionis. Hoc autem tertio tem-
 pore poterit dari vna tantum meditatio ex ijs,
 quæ secunda hebdomada proponuntur cum
 sua repetitione, vt reliquum tempus impen-
 datur electioni, idq. videtur innui in libro E-
 xercitiorum per exemplum contemplationis
 baptismi, quæ ponitur quinta die. Quanquam
 cum hoc non præcipiatur, credi potest, quod
 permittitur Instructori, vt vnam vel duas in
 die det meditationes, vt viderit exercitanti
 magis profuturum, pro difficultate quam sen-
 tiat, & prout indigeat tempore ad faciendam
 hanc discussionem. Monendus etiam erit, vt
 notet scripto rationes, quæ se offerunt pro v-
 traque parte, idq. seorsim. Nam rationes
 omnes cuiusq. partis simul collectæ magis ve-
 ritatem ostendant, & maiorem vim habent

ad mouendum. Has vero cum Instructore conferre debbit, vt ab eo melius dirigi possit.

Porro illud etiam cauendum Instructori, vel in hoc negotio per se tam difficili, & laborioso nimis obruat exercitatem, nec semper eum stimulet, & fatiget, quin potius sinendus est aliquando respirare, ne semper affligatur, aut absorbeatur tristitia, aut tædio, & desperatione abijciat se ipsum, quod tunc maxime metuendum est, cum præter propriam infirmitatem, & repugnantiam carnis, accedunt etiam dæmonum impugnationes. difficile est enim releuare eiusmodi cor, cum semel conciderit. Immo vero etiam si quis cerneretur minus promptè respondere diuinæ voluntati, nec se vincere, vt deberet, sustinendus tamen patienter esset, & expectandum, vt paulatim, & quasi pedetentim superet obices illi oppositos; & in hoc etiam imitandus mos diuinæ bonitatis, cui cooperamur, quæ omnia suauiter disponit, & longanimitè expectat animæ moras inueniendo ad eum.

Deniq. hoc etiam aduertendum, quicquid eliget secundo, vel tertio tempore, ne votum vllum emittat, vt dicitur annot. decimaquarta, & præsertim in secundo tempore. Sæpe enim in illo calore, vel consolatione sunt vota, quæ deinde displicent, & hoc præsertim seruandum cum ijs, qui natura sunt feruentis & præcipiti, vel parum stabili. Sed tamen si electio facta esset maturo consilio, vt cum magna

gna claritate, & indicijs haud obscuris diuinæ vocationis, præsertim si ætas, aut natura hominis non esset suspecta, & hic suam electionem voto firmare cuperet, vt se melius muniret contra oppugnationes carnis, & mundi, & Satanz, non potest Instructor, nec debet eius deuotionem impedire, sicut nec ad id vlla ratione impellere.

Vltimum est in hac electione id quod in li bello exercitiorum ponitur in vltimo puncto, vt homo post conclusam electionem ad orationem se conferat. Quo tempore si senserit mentem suam confirmari in electione iam facta, sentiendo in se motiones aliquas, vel illustrationes desuper immixtas, ita vt Deus approbare videatur quod factum est, & promittete vires ad exequendum, id est optimum indicium, & haberi debet tanquam sigillum totius electionis.

Si vero motiones, vel affectus, vel illustrationes intellectus eiusmodi essent, quæ infirmarent electionem factam, & examinatz iuxta regulas suprapositas, videretur à malo spiritu, vel saltem essent dubiæ, non est mutanda electio. Si autem clare appareret esse à bono spiritu, signum est discursum non fuisse bonum, & electionem denuo faciendam. Quod si in hac oratione nihil in vtramuis partem notabile accideret, nec in affectu, nec in intellectu, & voluntas eligentis in suo proposito perseverat, non est electio in dubio reuocanda.

canda, sed ita putandum est voluisse Deum per discursum rationis voluntatem suam inueniri.

Cæterum illud quoque interdum contingere solet, vt exercitans hallucinetur in electione faciendâ, & licet Deus illum vocet ad vitam perfectiorem, ipse tamen vel propter dæmonis deceptionem, vel propter propriam infirmitatem imperfectiorem eligat, idq. à Spiritu sancto esse putet, nec ab eo dimoueri possit. Tunc igitur prudentiæ est, vt Instructor non multum reluctetur, quod frustra faceret, sed neque ex altera parte confirmet electionem factam, ac potius ostendat sibi non valde satisfecisse, sed sperare quod progressu temporis Dominus ei clarius indicabit voluntatem suam, & sic eum relinquat aliquantum dubium, & incertum de tali electione, deinde etiam instruat quomodo disponere se debeat, ne aditum claudat diuinæ luci. Sæpe enim experientia monstrauit quosdam, qui in ipso conflictu exercitiorum succubuerât, deinde extra exercitia commodius veritatem agnouisse, idq. ex iisdem principijs, quæ nauiferant in ipsis exercitijs, siue quia dæmon accrius oppugnat in illo articulo electionis, siue quod natura ipsa præsertim in ijs qui timidiores sunt, & pusillanimes, vt in illa quasi agonia quodammodo opprimitur, & suffocatur, ita cum deinde quodammodo respirat, est melius disposita ad ratiocinandum, & percipiendum.

piendum lumen Dei, siue denique, quia experientia deinde cognouerunt se non eam vitam posse in sæculo tenere, quam fortasse in exercitijs vel ipsi sibi finxerant, vel eis dæmon persuaserat.

De ijs qui iam statum habent.

Cap. XVI.

Post tractationem de electione ponitur à nostro Patre methodus quædam de emendatione, seu reformatione vitæ: quæ doctrina maximi momenti est pro ijs, qui iam sunt in statu immutabili, vel saltem quos Deus non vocat ad mutationem status. Per hanc enim reformationem tolluntur multi abusus, qui etiam si non sint peccata, saltem sunt origo multorum malorum. Hac vero doctrina id agitur, vt multi qui iam vxorem, & familiam habent, licet in sæculo maneant, suo tamen modo perfectionem sectentur, ad quam nos quoque inuitare, & perducere eos debemus ex vocatione nostrâ; itaque passim iubent Constitutiones nostræ. Nec est dubium quin si proximos iuuare conaremur, ac dirigere ad hanc formulam, quæ hic expressa est, valde insignis fructus sequeretur. Itaque hoc omnibus operarijs Societatis valde commendatum esse deberet.

Cum his igitur hunc modum tenere oportet, vt præter exercitia ordinaria de myste-

ijus vitæ Christi, dentur etiam illæ de duobus vexillis; & tribus hominum classibus, immo etiam præludium electionum. Hæc enim licet non adeo necessaria sint, vt ijs qui de toto vitæ statu deliberaturi sunt; non potest tamen dubitari, quin valde sint vtilia, vt animentur ad eam perfectionem, cuius ipsorum saltem status, ac conditio est capax. Cæterum secundus modus eligendi non valde ad hoc negocium pertinet, sed potius tertius modus, eiusq. membrum vtrumque. Res autem instituenda ita est, vt singulæ puncta discutiantur v. g. de familia, vel de expensis, & post deliberationem factam de vno puncto, transeat ad aliud, in singulis autem maius vel minus tempus infumatur, vt fuerit negocij grauitas, vel difficultas. Aliquando enim vna hora, aut etiam plures in vno puncto infumantur, aliquando autem plura puncta in vna hora concluduntur.

De tertia hebdomada. Cap. XVII.

IN tertia hebdomada stabilitur, & confirmatur electio vitæ melioris iam facta, & voluntas seruiendi Deo, proposito tanto, & tali exemplo, nempe passione Domini, & Saluatoris nostri. In ea enim omnes eius virtutes multo insignius, atque excellentius elucet, & efficacius nos inuitant ad simulationem. Itaque magnus hic thesaurus reconditus est, vnde videmus sanctos

sanctos omnes in hac potissimum parte se exercuisse, vt apparet ex libris, quos scriptos reliquerunt. Et ideo in hoc etiam oportet exercitantem diligenter instrui, quoniam hic esse deberet ordinarius animæ cibus.

Ordo & discursus harum meditationum est idem, qui in præterita hebdomada, nempe in tuendo personas, dicta & opera. Debet tamen ijs præsertim qui non adeo sunt exercitati aperiri via in hac materia per illa puncta, quæ communiter tradi solent, quis patiat, quid patiat, a quibus, & propter quos. In compositione loci debet qui meditat, ita se constituere, quasi præsens esset mysterio illi dum ageretur, & quidem ac si gestu esset propter se solum iuxta formam illam Apostoli, Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Itaque debet anima ita se respicere, quasi ipsa causa fuerit tantorum dolorum, & ignominiarum, quas Dei filius perpessus est, deinde videre, quidquid bonorum spiritualium, quidquid gratiæ, & quod ab æternis malis liberata sit, quod æterna bona se consecuturam speret, hæc omnia ex Christi meritis sibi prouenisse. Immo etiam considerare Christum dum illa pateretur, habuisse ante oculos & nos, & nostra peccata in particulari omnia, & pro ijs orasse, eorumq. remissionem, & gratiam nobis impetrasse.

Quamquam autem affectus compassionis est valde bonus, debetq. & peti cum infantia, & desi-

& desiderari cum humilitate, & excipi cū gratia, debent tamen simul etiam curari alij affectus, qui sunt vtiliores ad profectum nostrum spiritualem. Primus autem est, quanta res sit offendere Deum, quando ad satisfaciendum ei diuina sapientia dignum putauit adhibere ipsum filij sui sanguinem, & vitam, ex quo etiā nascitur summum odium peccati, quod praesertim ab illa iustitia tam seueris pœnis vindicetur, quia si hoc in viridi, quid in arido? Secundo cognoscenda, & veneranda est bonitas, & sapientia Dei infinita, quæ tam aptum medium inuenit, vt hominum corda amore suo liquefacta ad se attraheret iuxta Apostolum, Comendat Deus charitatē suam in nobis quoniam cum inimici essemus &c. Tertio hic etiā confirmatur spes nostra, quia vt ait S. August. qui dedit quod plus est, nempe vnigeniti sui sanguinem, dabit & gloriam æternam, quæ minus est sine dubio. Et ideo hic Christi sanguis tenendus est, vt arrha, & pignus tum diuini amoris, tum futuræ beatitudinis: quarto & omnium maxime, inflammatur amor in Deū consideratione tantæ bonitatis, & tanti beneficij nobis dati, & dati tali modo. quinto fit etiam animantur omnes ad perfectam imitationem, vt ait S. Petrus, Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Turpe enim esset, & intolerabile, cum ille vt nos pro nostra ipsorum salute doceret, nō dedignatus sit tam humiliter

perpeti,

perpeti, si nos quorum salus agitur recusemus. Denique potest etiam & debet cōcipi magnus zelus animarum, quas videlicet Deus tāti affecit, & tanto affectu amauit, & tam magno pretio emit. Iuuat etiam habere in promptu hac hebdomada aliquas sententias sacræ scripturæ ad Domini passionem pertinentes ex psalmis, vel ex prophetis, & maxime ex Isaia, vel etiam ex Euangelijs, aut ex epistolis Pauli, quæ vel magnitudinem dolorum, ac cruciatū Christi Domini indicent, vel eius bonitatem, aut effectus mirabiles in hominum reparatione, quæ extra meditationem valde proderunt ad cor excitandum, & etiam ad tollendam nescio quam fatietatem, quæ subreperere solet ex continuatione earundē rerum. Hæc autem loca scripturæ poterit Instructor colligere, vel ab alio iam collecta suppeditare. sunt enim multa, & passim occurrunt. Cetera, quæ ad hanc hebdomadam pertinent, scripta sunt in libro exercitiorum clare, & distincte in meditationibus, & additionibus. In particulari autem quæ in fine huius hebdomadæ traditur de regulis ad victum temperandum, non est quod scripta dentur, sed verbo tantum explicentur, tum ob alias causas, tum quia non omnibus eodem modo proponendæ sunt, sed adhibita discretionē pro cuiusq. cōplexione, & viribus tam corporis, quam animi. Notandum etiam quod hæc regulæ non solum proponi debent hac hebdomada, sed antea etiā aliquo opportuno tempore

tempore saltem, si tamen prius factum non est, hic declarentur. Fortasse enim in hunc locum dilata sunt, ne prioribus hebdomadis nimis oneraretur is qui in exercitijs versatur tot documentis extra ipsas meditationes. In hac autem hebdomada multo pauciora sunt eiusmodi documenta, et sic magis vacabit Instru-ctori ea explicare. Expedi enim ut semper aliquid noui afferat, cum inuisit exercitatem.

De quarta hebdomada. Cap. XVIII.

Quarta hebdomada videtur respondere viae unitiue: tota enim exercetur in amore Dei, & desiderio eternitatis, cuius tanquam exemplar proponitur resurrectio Christi, eaq. gaudia, quae etiam in hoc mundo eam consecuta sunt. Possent etiam hic addi aliqua meditationes de gloria Paradisi, & de futura iustorum felicitate, cuius pignus accepimus in hoc mysterio resurrectionis Christi, quia iuxta Apostolum, Deus nos etiam conresuscitauit, & confedere fecit cum illo, Quare eo magis excitari debemus ad contemnenda terrena, & caelestia appetenda iuxta illud eiusdem, Si consurrexistis cum Christo, quae sursum sunt quaerite, quae sursum sunt sapite, &c.

Exercitium de amore Dei est valde aptum ad amorem nostrum in Deum excitandum, & continet quattuor puncta fecundissima, & quae magnam

magnam materiam suppeditant ad meditandum. Potest autem duobus modis fieri, primo iisdem diebus cum alijs mysterijs resurrectionis, ita ut secundo die postquam caepa sint mysteria resurrectionis incipiatur etiam hac meditatio de amando Deo, eiq. quotidie vna, aut altera hora tribuatur distincta a meditatione illorum mysteriorum. Alter modus est, ut absoluantur prius omnia illa mysteria, & deinde integer dies, aut duo dies huic vni meditationi assignentur. Est autem bene notandum, & declarandum exercitanti, quod in eo dicitur, amorem magis pendere ex operibus, quam ex verbis, & consistere in mutua quadam facultatum, & omnium rerum communicatione. Per hoc enim intelligere debet non sufficere sibi teneriorem quendam affectum, quem in se sentiat, neque eo contentum esse debere. Verum est enim quod ait S. Gregorius, Probatio amoris, exhibitio est operis, & amor ubi est, magna operatur, & ubi operari renuit, amor non est. Nec aliud occurrit circa hanc quartam hebdomadam.

De tribus Modis orandi. Cap. XIX.

Post exercitia adduntur aliqua documenta aptissima & valde vtilia profectui spirituali. Primo autem loco ponuntur tres modi orandi, non ut omnes qui iam exercitia peregerint in eis exerceantur, nam hoc non necessarium

cessarium est, sed ponuntur ad complementum doctrinæ, & propter rudiores, & minus capaces, qui scilicet non ita possunt habere perpetuos discursus in oratione, vt diutius hæreant in vna materia. Vnde in Const. part. 7. cap. 4. l. F. dicitur exercitia plena non nisi paucis, primâ hebdomadâ cum his tribus modis orandi, pluribus communicari posse.

Primus ergo modus est discurrendo circa præcepta Dei aut Ecclesiæ, & circa septem peccata capitalia, & tres potentias animæ, & quinque sensus, & hoc non tam speculatiue, quàm practice. v. g. cogitando in præceptis quomodo male ea seruauerit, & proponendo in posterum melius seruare, & sic de reliquis. Si vero hæ materiæ paulo altius eleuandæ essent & exercitans capaciosior esset, hic modus præscribi posset. In præceptis consideretur primo præceptum ipsum in se, quàm sit bonum, & iustum, & sanctum. Secundo quâ utilis eius obseruantia. tertio quomodo antea obseruatum sit, & si bene sit obseruatum, agendo gratias Deo, sin contra, dolendo, & petendo veniam. quarto proponendo in posterum perfectam, & exactam obseruantiam, & petendo ad hoc gratiam per colloquium. Quo finito si nõ expleta sit hora, transeat ad aliud præceptum eodem ordine. In peccatis primo videndo singula, quam mala sint, & quam iuste prohibita. Secundo quantum noceant si non fugiantur. Tertio quomodo adhuc fugerit, vel in poste-

posterum decreuerit fugere. In potentijs, & sensibus cogitari potest primo quàm nobiles, & quàm nobis vtilis sint singulæ, vt v. g. intellectus, & deinceps aliæ. Secundo ad quem finem datæ. Tertio quomodo ijs vsus sit Christus, vel Beatissima Virgo. Quarto quomodo nos vsi simus, & dolendo quòd male &c. Et idem de alijs potentijs, & sensibus sigillatim, & inter alia etiam de facultate loquedi, de virtute motiua, & similibus. Est tamen aduertendum, dum cogitamus, quomodo vsi simus his potentijs, vel in meditandis præceptis, quàm male ea seruauerimus, & maxime in meditandis peccatis, non ita debere institui meditationem, quasi examinare velimus conscientiam, vt fit, cum nos præparamus ad confessionem, vel etiam velimus de industria elicere contritionem. Hoc enim pertinet ad primam hebdomadam. Sed hic principalis intentio est cogitare ipsas materias, ex occasione autem fit reflexio ad nos ipsos, & ideo in generali cõtutum debet fieri hæc reflexio, non multum descendendo ad particularia peccata. Hoc orandi genus dicitur P. Franciscus Xauerius commendare solitus omnibus animabus quas tractabat, ita vt etiam penitentiæ loco iniungere soleret, vt mane, & vespere aliquod tempus huic impenderent. Quamuis autem in libro exercitiorum dicatur tanto spatio esse immorandum, quo oratio dominice ter recitari possit, tamen si quis in aliquo gustum inueniret, vel

vel utilitatem aliquam spiritualem, deberet ibi hærere diutius, etiam si non posset absol-
vere omnia præcepta: iuxta id quod dicitur
in quarta addit. ad finem primæ hebdomadæ.
In secundo modo orandi notandum est, cum
vna vox non facit sensum, plures debere con-
iungi, vt *Qui es in cælis, aut Sanctificetur nomē
tuum*. Aliæ sunt voces, quæ solæ præbent ma-
teriam meditationis, vt *Pater, vel Noster*.

Quod autem hic dicitur de his orationibus,
idem intelligendum est de aliquibus scripturæ
locis, ac præsertim psalmis, e quibus aliqui
eligi possunt, vel psalmi toti, vel eorum versi-
culi, qui vberime pascunt & intellectum, &
affectum. Notandum est etiam, cum qui fa-
cit exercitia bene procedit in hoc orandi mo-
do, ita vt eum satis tenere videatur, non esse
necessarium, vt multum in eo procedat, quia
sufficit, vt didicerit modum, quo deinde in
posterum uti sciat. Quod idem intelligendum
est de primo modo, nisi quod cū ille habeat ali-
quāto maiorem varietatem vtile erit vt faciat
vnum exercitium circa præcepta, aliud circa
peccata, aliud circa potentias animæ, aliud
circa sensus &c.

Tertius modus orandi ita intelligendus est,
vt in considerandis singulis vocibus alicuius
orationis tantum tempus infumamus, quan-
tum communiter vna respiratio durare solet.
Quod si quis pro sua deuotione amplius mo-
rari vellet, poterit quidem, sed tunc potius ad
secun-

secundum orandi modum pertinebit, quam
ad hunc tertium. Iuvat autem hic modus, vt
assuescantis facere orationem vocalem cum
attentione, & deuotione debita, vt feruemus
illud Apostoli, *Orabo spiritu, orabo & mente*.
Quare hoc exercitium est valde vtile eis, qui
obligati sunt ad horas canonicas, vel ad alias
orationes mentales.

Quamuis autem hi tres modi orandi hic tra-
dantur, non existimandum est excludi alios mo-
dos, quos Spiritus sanctus docere solet, & quos
viri in spiritu exercitati secundum experien-
tiam, & secundum rationem, & doctrinam sa-
nam habere solent, vel quos quisque sibi vtilis
ad suum profectum ipso vsu deprehenderit.
Quod idem etiam de nostris ipsis intelligendum
est, accedente tamen semper approbatione, &
consensu Superioris, vel Præfecti spiritualis
quibus quisque patefacere modum debet, quem
in orando tenet, eoq. magis si paulum disce-
dat ab ordinario modo. Caterum tres hi mo-
di non solum alijs aptior erit pro perso-
narum varietate, sed etiam persona eadem
pro varia dispositione animi, vel corporis ap-
tior erit modo ad vnum modo ad alium, vt
v.g. cum aliquis est fatigatus vel male habet,
non erit bene dispositus ad longiorem medi-
tationem, & mentis excursus, & tunc magis
inhabitur secundo, vel tertio modo. Quod in-
telligendum est non solum in hac quarta heb-
domada, sed reliquo omni tempore.

De Regulis tradendis. Cap. XX.

Regulæ quæ additæ sunt in fine exercitiorum, non ideo positæ sunt, vt omnibus proponantur, sed vt quisque egerit, vel etiam desiderauerit pro sua deuotione. Quare illæ quæ agunt de distributione eleemosynarum non debent dari nisi ijs, qui locupletes sunt, & qui solent, aut possunt eleemosynas facere. Similiter quæ agunt de scrupulis, non est cur dentur ijs, qui nullis scrupulis agitantur. Illæ item quæ ad catholicam doctrinam pertinent, ijs potissimum tradendæ sunt, qui in locis, vel cum personis suspectis versantur, quamquam omnibus etiam operarijs, & ijs qui verbum Dei tractant, vtiles sint, quia directe pugnant contra sensa, & dicta hæreticorum nostri temporis.

Breuis explicatio nonnullorum, quæ in Directorio de tribus viis attinguntur. Cap. XXI.

Quoniam in hoc Directorio, & in Exercitijs tradendis fit mentio viæ purgatiuæ, illuminatiuæ, & vnitiuæ, & quod his respondent ordine suo hæc quattuor hebdomadæ, ideo visum est pro maiori notitia huius rei aliquid addere. Non enim hoc ita accipiendum est, vt intelligatur aliquis peracta prima hebdomada perfecte, & plene purgatus, peracta

acta autem secunda & tertia perfecte illuminatus: & denique absoluta etiam quarta peruenisse ad plenam vnionem cum Deo. Hæc enim omnia indigent diuturno tempore, studio, & exercitatione in extirpandis vitijs, in passionibus edomandis, & in virtutibus acquirendis. Verum hoc indicatur, primam hebdomadam proportionem quadam respondere viæ purgatiuæ: quoniam in ea nihil aliud agitur, quam vt peccata præterita recogitentur & ponderentur, & concipiatur de eis quam maximus dolor & contritio, & timor æternæ pœnæ, ex quibus fiat, vt animus abstrahatur ab amore omnis rei terrenæ, & fundetur in odio, & detestatione peccati. Quæ omnia pertinent ad purgationem animæ. Similiter in secunda, & tertia hebdomada, considerando exemplum Domini Saluatoris tum in vita, tum in passione, & omnes virtutes, quæ in eo tanquam in idea fulserunt, nos quoque discimus, in quo consistat salus, & perfectio hominis, & quæ via sit ad æternam beatitudinem consequendam. Et præterea, cum anima purgata fuerit, fit habilis & apta ad recipiendas illuminationes diuinas, & illapsum, & influxum illius interni luminis, simulq. gignitur in anima vigor quidam eiciens omnem concupiscentiam, eamq. feruentem faciens ad patientiam paupertatem contemptum, & omnem asperitatem, & excutiens omnem negligentiam, & disponens ad exequenda bona opera

vigilanter & strenue. Denique in quarta hebdomada primum ob resurrectionem & Ascensionem Domini, in qua simul etiam meditari possumus futuram nostram gloriam, quoniam, ut ait Paulus, si Christus resurrexit, & nos resurgemus: deinde vero ex meditatione ad amorem in nobis excitandum, quæ multiplex est, & varia puncta ac materias complectitur, efficitur, ut anima vnatur Deo per amorem, qui concipitur meditando bonitatem Dei, & eius beneficia, & quantum nostra causa egerit, atque pertulerit; tum etiam per desiderium cœlestis gloriæ, per considerationem præsentis Dei in omni re & in omni loco, gaudendo de eius perfectionibus, & optando placere ei soli, idq. propter ipsum solum, & nunc eum laudando, nunc magnificando, nunc admirando eius altitudinem; & alijs similibus, quæ ut ante diximus, respondent viæ vnitiuæ. Hæc igitur est ratio duplex, cur dicatur has quatuor hebdomadas respondere his tribus vijs, primum propter materias, quæ in earum quaque tractantur, pertinentes ad has vias; & quia in eis iaciuntur initia singularum, quæ deinde oportet proficere cum tempore, & cum studio, si velimus ad aliquam earum perfectionem peruenire. Deinde etiam quia discitur modus ac methodus, quam deinde seruare debemus in proseguenda vnaquaque harum viarum.

Ex his ergo sequitur, quod etiam si quis aliquem

aliquem gustum, aut specimen huius viæ vnitiuæ in quarta hebdomada habuit, non propterea debet assidue in ea hærere, sed debet redire ad priores vias, & sese diu & ordinarie continere tum in passionum mortificatione, tum in virtutum exercitatione, & in alijs eiusmodi studijs consentaneis vtrique viæ: et si nihil impedit, immo etiam sæpe euenit ut dum aliquis versatur in vna via, sentiat interdum aliquos affectus pertinentes ad aliam viam, nec sunt reiiciendi, modo ut dictum est, non exerceantur ordinarie ante tempus. Hoc enim negocium non ex spatio temporis, sed ex mensura profectus pendet. Nam si quis temere aspirare vellet ad illam viam vnitiuam, esset magna confusio, quæ impediret omnino profectum spiritualem: & insuper etiam esset res exposita periculis & illusionibus. Faceret enim perinde ac si quis ex infima schola transire vellet ad primam non transeundo per medias: aut si ex infimis gradibus scalarum saltu trajicere vellet ad summos, relictis ijs, qui sunt interiecti. Sic igitur antequam aliquis exerceat se ex professo in via hac, quam diximus, vnitiuam, oportet ut bene purgatus sit exercitijs viæ purgatiuæ, & deinde etiam bene profecerit in via illuminatiua. Ex huius enim defectu prouenit, ut multi non ambulantes, sed saltantes in via Domini post multum tempus, diuersosq. labores vacui virtutibus inueniantur, impatientes, & iracundi, & cum alijs eiusmodi

iufmodi imperfektionibus. Immo hic gradus ad altiorem viam non tam ex electione noſtra, & voluntate, ac conatu pendet, quam ex directione ſpiritus ſancti, cuius mos eſt aſcenſiones iſtas in anima diſponere, vt eat de virtute in virtutem: in quo tamen ad certioſam directionem, & ad præcauendos errores, qui contingere poſſunt, conſulendus eſt pater ſpiritualis qui animam gubernat, & cum eius conſilio in omnibus procedendum.

Quæ commendanda ſunt ei, qui abſoluit Exercitia. Cap. XXII.

VT qui ex loco calido ad locum frigidum egreſſus, facile fieri poteſt, vt cito frigefiat, niſi diligenter curam adhibeat retinendi calorem, ita qui exercitijs peractis redit ad communem vitam, & conuerſationem, nihil eſt facilius, quam vt feruorem, ac lumen conceptum breuiſſimo tempore perdat, præſertim quia quicquid boni acquiſiuit, nondum eſt confirmatum per modum habitus, ſed eſt tamquam paſſio quædam, quæ facile remittitur, vel etiam tota amittitur. Quod cum contingit omnis fructus, & omnis labor exercitiorum euaneſcit. Quare hoc primum commendandum eſt ei, qui exercitia abſoluit, vt magnum æſtimet hoc principium, & quaſi fundamentum vitæ bonæ, & ſpiritualis quod per Deum gratiam iecit in exercitijs, idque à Deo accipiat

piat tamquam beneficium, & quidem maximum, & omnia lumina, omnem cognitionem, quam in exercitijs acquiſiuit, credat ſibi à Domino Deo donata peculiari quodam amore, & vt talia ea conſeruare, & tueri ſtudeat. Præterea timorem concipiat, ne ſi deinceps non vixerit, vt intellexerit eſſe viuendum, grauius à Deo puniatur ob ingratitudeſcem, & quia ſcienti bonum, & non facienti, maius iudicium eſt ipſi. Secundo loco intelligat ſe adhuc nihil aliud feciſſe, niſi quod bonum ſemen in eius anima à Deo ſeminatum eſt. Vnde niſi hoc ſemen foueatur, & excolatur, & ad maturitatem perducatur, vt det fructum in tempore ſuo, per ſe quidem aut nihil, aut parum eſt. Itaque hoc primum cauere debet, ne cuiuſmodi ſemen, vel à volucris, id eſt à Dæmonibus rapiatur, vel à ſpinis ſuffocetur, nempe à cogitationibus, & cupiditatibus terrenis & vitioſis, ideoque non ſolum peccata, ſed etiam earum occaſiones euitet, & illa præſertim quæ ante exercitia inclinatus fuit, nam contra hæc potiſſimum ſe armare debet, quia facillime recidere poteſt. Tercio hortandus eſt ad conſeruandam, & alendam deuotionem iam conceptam pijs, & ſpiritualibus exercitationibus, inter quas hæc potiſſimum commendari poterunt. Primo vt conſeruet uſum meditationis quotidie per dimidiam horam, aut etiam integram, ſi fieri poterit. Secundo vt ſingulis diebus faciat examen conſcientiæ, per quartam

tam horæ partē. Tertio vt octauo quoque die confiteatur, & communicet. Quarto eligat aliquem Confessarium stabilem, eumq. accipiat vt ducem huius spiritualis itineris, & cum eo tractet omnia, quæ ad suam animam pertinent. Quinto legat sæpe pios libros, & habeat bonorum hominum conuersationem, malorū autem fugiat summopere. Sexto curet proficere quotidie in virtutibus, præsertim in humilitate, patientia, & charitate. Et in summa nitatur ipse quoque ad eam summā perfectionem, quam in suo statu, & iuxta mensuram diuinæ gratiæ acquirere poterit. Hæc autē sunt ferè generalia monita, quæ omnibus dari poterunt. Alia sunt deinde quæ iuxta cuiusq. professionem, aut statum, aut particularem indigentiam addi poterunt: immo hæc ipsa auge-ri, & intendi ex maiori aliquorum deuotione, & progressu spirituali; quod facile aduertet bonus, & prudens Instructor adiutus gratia, & lumine Domini, & Saluatoris nostri Dei; cui sit gloria, & honor in sæcula.

A M E N.

Regium

Errata.

- pag. 3. versu 21. omni hominum. in omni
 pag. 8. vers. 23. spiritualem. speciem.
 pag. 13. vers. 16. Breuiarium. Breuiarium.
 ead. pag. vers. 29. porro. Porro.
 pag. 14. vers. 2. post actam. post factam.
 pag. 23. vers. 27. aperiri. aperire.
 pag. 24. vers. 9. quia. quod.
 pag. 26. vers. 14. debet. debeat.
 ead. pag. vers. 21. opportune. opportuna.
 pag. 33. vers. 15. suggerit. suggererit.
 pag. 43. vers. 16. aut. autem.
 pag. 53. vers. 14. facilius. felicit.
 pag. 59. vers. 12. excitiourum. exercitiorum.
 pag. 76. vers. 6. fidei. fide.
 pag. 77. vers. 11. altetum. vitium.

Regestum.

* A B C D E F G h.

Omnes sunt quaterniones præter *, quæ
est dimidia duernionis, & G, dimidium
folij, & h, dimidia duernionis.

ROMÆ, In Collegio Societatis IESV,
Anno M. D. XCI.

PERMISSV SVPERIORVM.